

**1325 No'lu BM Güvenlik Konseyi
Kararının hayata geçirilmesiyle Kadınların,
Barışın İnşası ve Çatışma Çözümüne
daha iyi bir şekilde dahil
edilmelerinin yolları ile ilgili çalışma**

Demokratik Gelişim Enstitüsü (Democratic Progress Institute - DPI)

11 Guilford Street

Londra WC1N 1DH

Birleşik Krallık

tarafından yayınlanmıştır.

www.democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

+44 (0)203 206 9939

İngilizce baskı: 2015

Türkçe baskı: 2015

ISBN: 978-0-9929290-8-4

© DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü, 2015

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.
Vakıf Kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108.

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin ya da önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncılardan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

Önemli Not: Bu rapor yuvarlak masa toplantısında yapılan konuşmaların özet halini içermektedir. Raporadaki konuşma metinleri yapılan konuşmalarla birebir bir benzerlik içermediği gibi konuşmaların tam çözümünü de değildir.

İçindekiler

Önsöz ve Açıklamalar	5
Giriş	7
Örnek Olay Çalışmalarınının Değerlendirilmesi	10
Yapı ve Hedefler	13
Barışın İnşası ve Çatışma Çözümü	18
Bölüm 1: Yukarıdan Aşağıya Değişimin Teorik Önemi	21
Kadınların Toplumda, Barışın İnşasında ve Çatışma Çözümünde Tarihsel Olarak Dışta Bırakılmaları	21
Çeşitli Yukarıdan Aşağı Sistemleri ve Değişimler	25
Örnek Olay: Güney Afrika	26
Sonuç	29
Bölüm 2: Barışın İnşasında 1325'in Rolü	30
1325 ve Yukarıdan Aşağı Barışın İnşası: Ortak Yanlış Anlaşılmalar	30
1325: Katılım	32
1325: Önleme ve Koruma	34
1325'in Günümüz Eleştirisi	35
1325'in Başarısı	37
Örnek Olay: Ruanda	40
Yukarıdan Aşağı Değişimin daha İyi Uygulanması İhtiyacı ...	44
Örnek Olay: Güney Sudan	44

Sonuç	46
Bölüm 3: Demokratik ve Mevzuata Dayanan Çatışma	
Çözümünün Sorunları	47
Kadınların Dışta Bırakılmalarının Nedenleri	47
Mevzuatın Sınırları: South Africa.....	48
Yukarıdan Aşağı Değişim: Ruanda ile Uganda arasındaki Farklar	50
Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC).....	54
Sonuç	56
Bölüm 4: Alternatif bir çözüm– Halk Tabanı ve Aşağıdan	
Yukarıya Katılım	57
Mevzuat ve Destek olmaksızın Halk Tabanı.....	57
Örnek Olay: Kolombiya	57
Mevzuat ve Dışarıdan Destek Olmaksızın Halk Tabanı	61
Örnek Olay: Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC)	61
Tavsiye Sonuç	64
Sonuç	65
Kaynakça.....	68

Önsöz ve Açıklamalar

DPI farklı tarafların bilgi, fikir ve deneyimlerini paylaşabileceği bir ortam yaratmayı amaçlamakta ve demokratik çözümlerin ve sonuçların geliştirilmesi ile ilgilenmektedir. Faaliyetlerimiz, kilit meseleler ile ilgili olarak demokratik çözüm konusunda siyasi ve yerel düzeyde uzlaşa ve sahiplenme yaratabilecek çoğulcu bir siyasi alanın gelişmesine destek sunmaktadır.

Barış ve demokrasinin inşasına katkı sağlarken daha güçlü kamuoyu tartışmaları ve katılımını teşvik etmek amacıyla uluslararası uzmanlık ve pratik bir çalışma alanı sağlamaya odaklanıyoruz. Bu bağlamda DPI barış ve demokratik ilerleme ile ilgili olarak yapısal bir kamuoyu dialogunun başlatılmasını ayrıca barış ve demokrasinin inşası ile ilgili yeni platformlar yaratma ve varolanları genişletmeyi amaçlamaktadır. Bunu başarmak namına, farklı tarafların demokrasinin inşası ve çeşitli kademelerde güçlendirilmesine dair bilgi, endişe ve önerilerini açık bir şekilde paylaşabileceği bir ortamda olabileceği kapsayıcı, samimi ve yapısal bir tartışma ortamını teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI'nın bu süreç boyunca hedefi ortak öncelikleri belirlemek ve katılım sağlayabileceği ilerici yaklaşımlar gerçekleştirmek ve demokratik bir çözüm bulma sürecine katkı sağlamaktır. DPI ayrıca proje ve etkinlikleri ile akademisyen, sivil toplum ve politika belirleyicileri arasında işbirliğini desteklemek ve güçlendirmeyi amaçlamaktadır. İlgili durumlar hakkındaki karşılaştırmalı çalışmalar, diğerlerinin yaptıkları hataların tekrarlanmaması veya devam ettirilmemesi hususunda etkili bir araç olarak görülmektedir. Bu nedenle, barış ve

demokrasi inşası modellerinin karşılaştırmalı analizini, amaçlarımız ve hedeflerimize ulaşma konusunda esas almaktayız.

Kadınlar, barışın inşası ve demokratik reformların hayati önemdeki paydaşlarıdır ama yine de sosyo-kültürel eşitsizlikleri sürdürmeye devam eden kemikleşmiş cinsiyet yanlılığı nedeniyle sıklıkla dışta bırakılmaktadırlar. Bu durum, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 2000 yılında oybirliği ile alınan 1325 No'lu Kararına rağmen devam etmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma 1325 No'lu Kararın barışın inşasında geçmişte oynadığı rolünü ve ayrıca kadınların çeşitli ülkelerde yaşanan geçmişteki barış süreçlerinin dışında bırakılmalarını incelemektedir. Bu çalışma ayrıca, kadınların müzakere ve anayasa taslaklarının hazırlanmasına etkili ve yeterli katılımının güvence altına alınabilmesi için devletlerin başvurabilecekleri yöntemleri önermektedir, zira kadınların anayasa, parlamento siyaseti ve devletin tüm kademelerinde nitelikli temsiliyetinin artırılması için çaba göstermek büyük bir önem arz etmektedir.

Bu çalışma Molly Ackhurst'un değerli katkılarıyla hazırlanmıştır.

Kerim Yıldız

Direktör

Demokratik Gelişim Enstitüsü

Kasım 2014

Giriş

Kadınların barış görüşmelerindeki katılımı ve temsiliyetindeki yavaş ilerleme hususunda endişelerim devam etmekte, ayrıca kadınların ve kız çocuklarının haklarını geliştiren hükümlerin barış anlaşmalarına dahil edilmesi ve seçilmiş ve atanmış pozisyonlardaki kadın temsiliyetinin artırılması konularındaki yavaş değişim; süregelen ciddi koruma boşlukları ve kadınlar ile kız çocuklarının adalete erişebilmelerinin önündeki engeller ve kadın haklarının bazı alanlarda zayıflamasının işaretleri; kadınların güçlendirilmesi ve çatışma sonrası dönemlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için tahsis edilen bütçelerin paylaşımındaki yavaş değişim konularındaki endişelerim devam etmekte.

BM Genel Sekreteri, Ban-Ki Moon, 2012.¹

Yüzyılın devri, uzunca bir zamandır beklenen bir fark edişi de beraberinde getirdi: toplumların refahları ve küresel sosyo-ekonomik eşitliğinin sağlanabilmesi için sadece birleşik uluslararası politikalar değil ayrıca bu politikalarda toplumsal cinsiyet eşitliğinin de esas alınması zaruridir. Bu kavram, kadınlar, barışın inşası ve çatışma çözümü konularında, barışın geliştirilmesine yardımcı olacak en başarılı yolun kadınların katılımı ile olacağı fark edilmesiyle, ve fark edilmeye devam edilmesiyle, anlaşıldığı kadar

---

¹ BM Güvenlik Konseyi (2012), 'Genel Sekreter'in Kadınlar ve Barış ve Güvenlik ile ilgili Raporu', S/2012/732, (son erişim tarihi 18/06/2014); http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2012_732.pdf.

daha önce anlaşılmamıştı. Bu durum, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 31 Ekim 2000 tarihinde çıkardığı 1325 No'lu Kararı ile haklı olarak öne çıktı.²

1325 No'lu karar, BM Güvenlik Konseyinin kadınların barış ve güvenlik alanlarındaki eşitsiz katılımına ilk defa işaret etmesi açısından önemlidir. 1325 kadınların çatışmalardaki katılımlarına rağmen bahsi geçen alanlarda gözardı edildiklerini kabul etti. Bunun sonucunda 1325 toplumsal cinsiyet yönelimli barışın inşası süreçlerinin oluşturulmasını teşvik etmekte ve kadınların karar alma mekanizmalarının her kademesinde katılım ve temsiliyetinin artırılmasını amaçlamaktadır.

Güvenlik Konseyinin bu kararı almasıyla uluslararası toplum, geç de olsa, çatışmanın belirgin bir cinsiyetçi doğasının olduğunu kabul etmiş oldu.³ Sözde devlet aktörleri nihayet doğasında bulunan bu toplumsal uyuşmazlığı aşmanın tek yolunun 'barış ve güvenliğin sürdürülmesi ve sağlanması ile ilgili tüm girişimlerde kadınların erkekler ile eşit katılımı ve tamamıyla bunların bir parçası olması' olduğunu kabul etmiş oldular.⁴ Bu kavram, kadınların üst düzey tartışmalara dahil edilmesi, kadınlar tarafından yürütülen sivil toplum kuruluşları (STK'ların) barışın inşası tartışmalarının bir

---

2 BM Güvenlik Konseyi, (2000) Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile ilgili 1325 No'lu Güvenlik Konseyi Kararı, 31 Ekim 2000, S/RES/1325:

<http://www.refworld.org/docid/3b00f4672e.html> (son erişim tarihi 21/11/2014)

3 Açıkta ki bu mesele çatışmadan bağımsız olarak tüm toplumlardaki ezelden gelen toplumsal cinsiyet ayrımlarından kaynaklanmaktadır.

4 Bell, Christine ve O' Rourke, Catherine, (2010), 'Barış Anlaşmaları ya da "Kağıt Parçası"? 'BMGK'nin 1325 No'lu Kararının Barış Süreçleri ve Anlaşmalarına Etkisi', *International ve Comparative Law Quarterly (Uluslararası ve Karşılaştırmalı Hukuk Dergisi)*, 59 (4), p.942.

---

parçası olması, yani en basitinden kadınların toplumsal hayata katılmasını kapsamakta. Daha da önemlisi, dünyanın her yerindeki hükümetler bundan sorumlu olduklarını fark etmiş oldular. 1325 için evet oyu kullanan bu devletler toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için tüm dünyanın kadınların dahil edilmesi konusundaki tavrını değiştirmesi gerektiği fikrine destek vermiş oldular. Bu durum ancak 1325'in oybirliği ile kabul edilmesiyle resmîyet kazanmış oldu. Sonuç olarak, son on yılda bir, üç, iki ve beş rakamları çatışmanın çözümüne girilen her yerde neredeyse 'besmele' haline geldi.

Ama yine de, kadınların barışın inşasına dahil edilmesi ihtiyacına gösterilen ilgiye rağmen, aslında pek az şey değişmiş gibi görünmekte. 2008'te Dünya Ekonomi forumu ülkelerin çeşitli toplumsal cinsiyet alanlarındaki boşlukları giderme konusunda katettikleri yolu değerlendirdi ve bir önceki yılda 128 ülkenin 41'inde genel olarak durumun kadın için daha da kötüleştiğini tespit etti.⁵ 1325 kabul edilmesine rağmen kadınların çatışmaların barışçıl çözümüne ve çatışma sonrası kamusal hayata katılımlarının önündeki engeller varılmaya devam etmekte. Bu yüzden yeni bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğu gerçeği kabul edilmelidir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin 2010 yılında ifade ettiği gibi, 'kadınların sürdürülebilir barışa katkı sunma yetilerini ve bunu yapmaya kalktıklarında karşılaştıkları engelleri tanımak barışın inşası için eski durumu düzeltmekten öteye geçecek bir yaklaşımı gerektirmektedir'.⁶

---

5 Banyard, Kat, (2010), *Eşitlik Yanılsaması: Günümüz Kadın ve Erkekleri hakkındaki Gerçek*, Londra, Faber Ltd., p.5.

6 Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri (2010), 'Kadınların Barışın İnşasına Katılımı.' A/65/354-S/2010/466, (son erişim tarihi 18/07/2014): <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3CF6E4FF96FF9%7D/WPS%20S%202010%20466.pdf>.

Bu çalışma, şu an itibarıyla, 1325 No'lu Kararının hayata geçirilmesi konusunda neden hala gerçek bir başarı sağlayamadığı sorusuna cevap arayacaktır. Bunu yaparken de, Kararın üç “ayağı” olan (1) katılım, (2) engelleme ve (3) koruma ile ilgili derinlemesine analizlere odaklanarak ilk olarak Kararın esas anlamını inceleyecektir.⁷ Bu, esas olarak kota getirme ve mevzuatta değişiklik yapma gibi daha çok geleneksel yöntemlerin 1325'in uygulanmasında neden etkisiz kaldıklarını anlamamıza yarayacak bir platform sunacaktır. Bu çalışma, bu metotlara karşı bir itiraz getirmeyecek fakat bununla birlikte kadınların barışın inşasına dahil edilmeleri için alternatif ve daha bütünsel bir yol önermeye çalışacaktır.

Örnek Olay Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Bu çalışma, kadınların barışı korumanın her kademesinde etkili katılımı için devletlerin başarılı olan ve etkisiz kalan uygulamalarını inceleyen çeşitli örnek olay çalışmalarına dayanmaktadır. Katılımın “her kademesinde” hususuna odaklanmanın önemini anlamak büyük önem taşımaktadır, ki bu husus bu çalışma açısından kilit unsur olma özelliğini taşımaktadır. Kadınların katılımının geliştirilmesi yollarını inceleyen önceki DPI çalışmaları, karar alma süreçlerindeki sayısal katılım ve nitelikli temsil üzerine odaklanmaktaydı.⁸ Gerçekten de bu, esasında olumsuz bir durum sayılmaz; aslında sayısal temsiliyet kadınların dahil edilmesinin temel bir ilkesidir.

---

7 Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1325 No'lu Karar: S/Res/1325, (2000), (son erişim tarihi 15/07/2014): <http://unscr.com/en/resolutions/1325>.

8 DPI Raporu, *Kadınların Barışın İnşası ve Demokratik Reforma Dahil Edilmesi*, (DPI, Londra, Ekim 2012).

Bu çalışma sonuç olarak, kota uygulaması ile ortaya çıkabilecek olumlu gelişmeleri göstermek amacıyla kadınların barışın inşasına katılımı ile ilgili önceki DPl çalışmalarından bazılarını içinde barındırmaktadır.

Ama yine de, bu çalışmanın amacı kadınların barışın inşası ve çatışma çözümüne katılımı konusunda daha bütünlüklü ve sürdürülebilir yaklaşımlar önermektedir. Çalışmanın odağı, demokratik reform fırsatı sunulan çatışma sonrası devletlerde kadınlar barışın inşasına nasıl daha iyi dahil edilebilirler sorusundan ziyade *bütün* devletler bunu nasıl yapabilirler olacaktır. Bunun nedeni iki başlıdır. Birincisi, yeni reforme edilmiş devletlerde kadın haklarının nasıl güçlendirileceğini anlamak önemliken *bütün* devletlerin bu durumda olduklarını varsaymak dünyanın büyük çoğunluğunu gözardı etmek olacaktır. İkinci, ve belki de daha da önemlisi, geçen bir kaç yıl içerisinde yukarıdan aşağı yaklaşımların sorunun kaynağına inemedikleri için yetersiz kaldıkları giderek daha açık bir hal almakta. Bu konu daha birçok akademik çalışmaya da konu olmuştur.⁹ Toplamların değişmesi için, ihtiyacın gerçek bir itici güç olabilmesi için toplum tabanından gelmesi gereklidir. Bu da sadece sivil toplumun kadınların barışın inşasına fiilen dahil olmasını sağlamak için gerçekten angaje olması ile mümkün olabilir.

---

9 Veerlini, Sanam Naraghi ve Tirman, John, 'Kadınlar ne Diyor: Katılım ve BMGK 1325: Olay Çalışması Analizi', *Uluslararası Sivil Toplum Eylem Ağı ve MIT Uluslararası Çalışmalar Merkezi*, (10/2012), (son erişim tarihi 13/08/2014); web.mit.edu/cis/pdf/WomenReport_10_2010.pdf.

Bu çalışma bu nedenle esas olarak Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC), Güney Afrika, Kolombiya, Uganda ve Ruand'da uygulanan yöntemlerin başarı ve başarısızlıklarının analizine odaklanmaktadır. Bu ülkelere odaklanmanın farklı nedenleri bulunmakta. İlk olarak, bu ülkeler birlikte analiz edildiklerinde eş zamanlı olarak yukarıdan aşağı ve aşağıdan yukarı yöntemlerinin geniş bir çeşitliliğini kapsar ve böylece karşılaştırmalı analizler sayesinde neyin işe yaradığı neyin yaramadığı anlamak mümkün olmaktadır. Dahası, bu ülkeler uluslararası hükümet-dışı bir örgüt olan Woman Count tarafından yürütülen bir araştırmanın odak noktası olmuştur. Bu ülkeler ile ilgili çok fazla veri bulunmakta; ki bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere söz konusu ülkeler ile ilgili verilen çok nadir bulunmakta. Bu çalışma böyle bir yaklaşım sergileyerek yukarıdan aşağı ve aşağıdan yukarı yöntemleri eşzamanlı olarak birleştirerek ikili bir çözümü kapsayan bir öneride bulunmayı amaçlamaktadır.

Yapı ve Hedefler

Bölüm 1 ve 2 başarısızlıklarını da dikkate alarak 1325 No'lu Kararın gerekliliği üzerine odaklanacaktır. Esasında bu odaklanma sözkonusu Kararın, eleştirisinde vurgulandığı gibi, sadece bir kağıt parçasından mı ibaret olduğu ya da bu “kağıdın” bir değişiklik yaratıp yaratmayacağı tartışması çevresinde gelişmekte. Birinci bölümün odağı potansiyel kusur ve sınırlamalara rağmen yukarıdan aşağı yasal değişikliklerin esaslı önemini belirleme olacaktır. Bu nedenle birinci Bölüm çeşitli yapısal ve kültürel nedenlerden dolayı kadınların tarihsel olarak müzakerelerin dışında tutulma yollarını inceleyecek ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin esas alınması ve mevzuatta yapılan değişikliklerin yerleşik kalıpyargıların ortadan kalkmasına nasıl yardımcı olduğunu irdelenecektir. Bu Bölüm bu nedenle yukarıdan aşağı değişim ve yasal değişiklikleri ele alırken ikinci Bölüm bu Kararın dünya çapında yasal değişiklikleri ve hükümetlerin yaklaşımların değişimine ve kazandıma hususundaki başarısına odaklanacaktır.

Bunu yaparken Karar derinlemesine irdelenecek, çatışmanın üç ayağı bağlamında analiz edilecektir: (1) ateşkeş ve müzakere öncesi anlaşmalar; (2) çerçeve anlaşmalar; (3) çatışma sonrası toplumlar bağlamında anlaşmaların uygulanması. Güney Afrika ve Ruanda olayları örnek olarak kullanılarak devletlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan politikaları uygulamaları durumunda yukarıda belirtilen üç aşamada gerçek bir değişimin meydana gelebileceği gösterilecektir. Bu politikalar kadınların siyaset ve diğer alanlarda katılımını sağlayacak kota koyma, anayasal değişiklik, bütçe tahsisleri

ve lojistik desteklerden oluşmaktadır. Bu gerekeçlendirme hattı doğrultusunda Güney Sudan örneği ve DKC’de toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının başarılı bir şekilde uygulanamamasının etkileri ve barış sürecinin yaratabileceği etkiler kısaca ele alınacaktır. Bu belirli örnek olaylar esas alınarak ayrıca barışın korunması misyonlarına ve çatışmanın çözümü programlarına katılan herkesin de aktiv olarak kendi kota sistemlerine katılmaları önerilecektir. Kilit bir tespit de barışı koruyanların savunduğu politikalar ve korudukları politikalar arasındaki tutarsızlık. Bunun yerine getirilememesinin “kağıdın” 1325 boyutunun uygulanmasında sorunların yaşanmasına yola açtığı ileri sürülebilir. Bu önerilerin tümü güncel araştırma ve veriler ile desteklenecektir.

Buna rağmen, artan sayıda kadının masada olması ve başarılı şekilde uygulanan çeşitli toplumsal cinsiyet politikaların ille de kadınların ‘gerçek’ dahil olma ve katılımı anlamına gelmediğini unutmamak gerekir. Müzakereler ve çatışmanın üç aşamasında bu hususların her ikisinin de hayati önemde olduğu inkar edilemez ama yine de BM Kadınlar, Barış ve Güvenlik konuları ile ilgili Sivil Toplum Danışa Grubu ‘1325’in amacı barış için kadın aktivizminin toplum düzeyi ve daha resmi süreçler arasındaki farkı kapatmak olarak öngörüldüğünü’ ifade etmektedir.¹⁰

---

10 Birleşmiş Milletlerin Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile ilgili Sivil Toplum Danışa Grubu, ‘Barışın Sağlanması ve Barışın İnşasında Sivil Toplum Katılımı ile ilgili Çalışma Raporu’, (2011), (son erişim tarihi 4/08/2014): http://www.peacewomen.org/portal_resources_resource.php?id=1162.

Elbette kadın liderliği bunu başarmadaki yollardan biri fakat bu sadece resmi süreçlerde yardımcı olurken toplum düzeyindeki durumu gözardı etmektedir. Bir barış inşa yöntemi olarak bu yaklaşımın çok uzun süreli ütopik değişkenler arasında kök saldığı ve bu yüzden çatışmanın köklü, toplumsal nedenlerini hesaba katmadığı ileri sürülebilir. Bu nedenle Bölüm 3 sosyo-kültürel meselelere işaret etmenin neden gerekli olduğunu ve ayrıca bunu en iyi nasıl yapılacağını vurgulamaya odaklanacaktır. Bu bölümde toplumsal gerginlikler ile ilgilenmenin gerekliliğini ortaya koymak ve barışın önündeki tabana dayanan esaslı engelleri değerlendirmek için ilk olarak çatışmanın küresel nedenlerini kısaca ele alınacaktır.

Bu bölümde daha sonra Ruanda, Uganda ve DKC örneklerini inceleyerek ve ayrıca Quota Project (Kota Projesi) tarafından yakın zamanda yapılan araştırmayı da dikkate alarak hem kota uygulamalarının hem de Ulusal Eylem Planlarının (UEP) neden etkili olmadıklarını irdelenecektir. Bu süreçte, barışın inşasına dahil olan tüm grup ve kurumların önceden ve süreç boyunca düzenli aralıklarla toplumsal cinsiyet eşitliği denetimleri yapmaları ve toplumsal cinsiyet ana akımının toplumsal cinsiyet esasına dayalı program ve inisiyatiflerinin izlenmesi için evrensel göstergeler geliştirmeleri tavsiye edilecektir. Bunun şimdiye kadar yapılmamış olması nedeniyle bir veri boşluğuna yol açmış ve bu durum da şu ana kadar barışın inşası misyonlarında 1325'in uygulanmasının başarı ve başarısızlıklarının gerçek anlamda anlaşılmasına engel olmuştur. Bunun da ötesine geçen sonuç şu olacaktır ki devletler ve barış inşası için çalışan kurumlar istatistiksel katılımı 1325'in yerine

getirilmesi olarak görmemeli ve sorunu anlamak için daha fazla çaba göstermelidirler.

Bölüm 4, önceki iki bölümün çalışmalarını bir araya getirerek çatışmanın çözümü için daha bütünsel bir yaklaşım ihtiyacını ve ayrıca bunun başarısını vurgulamayı amaçlamaktadır. Bu bölümün çoğu bu nedenle daha önce Kolombiya ve DKC ayrıca Uganda, Ruanda ve kısaca Sudan'da yapılan daha önceki çalışmaları kapsayacaktır. Bu ülkelerin farklı yaklaşımları karşılaştırıldığında Ulusal Eylem Planları ve kotaların önemli olduğu ve azımsanmamaları gerektiği ama çok daha da önemli olanın kadınların yönettiği Sivil Toplum Kurumları ve hükümet-dışı organizasyonlara verilecek ulusal ve uluslararası destek olduğu görülecektir. Ayrıca bu kurumsal ve yasal değişiklikler sadece Sivil Toplum ve Hükümet dışı organizasyonlar ve halk tabanının aktif katılımı ile gerçek anlamda bir değişiklik yaratabilirler.

Sivil Toplumun ve STK'ların önemi ilk olarak Kolombiya örneğinin irdelenmesinde gösterilecektir ki bu ülke, ne UEP ne de kota sistemi olmasına rağmen, gayretli ve güçlü bir kadın kitle hareketi sayesinde kadın hakları alanında ilerleme kaydetmekte. Bu bölüm ayrıca her ikisinin birleşmesiyle sürdürülebilir ve çeşitli sonuçlar doğurabileceğine vurgu yaparak kurumsal- Sivil Toplum katılımının önemini gösterecektir. Bu Bölüm ayrıca DKC'indeki Sivil Toplum Kuruluşları ve Hükümet-dışı Organizasyonların, hem 1325 Kararı hem de daha sonra çıkarılan kadınlar ile ilgili kararların kilit boyutunu oluşturan cinsiyet temelli şiddetin

önlenmesi konusunda ilginç ve çığır açan bir çalışma yürütmek üzere Sonke Gender Justice Network, MenEngage ve UNFPA ile nasıl çalıştıklarını ele alacaktır.

1325 No'lu Kararın başarılı bir şekilde uygulanmasında erkeklerin de dahil olmasının önemi kurumsal barışın inşası makamları ve taban kitle örgütleri arasındaki ilişki incelendiğinde görülebilir. Bu durum özellikle dikkate şayanıdır, zira 1325 No'lu kararın geliştirilmesinin en iyi yolunun kadınların angajmanı ile olabileceği varsayımını alışıya etmektedir. Kadın angajmanı, Kararın ilk ayağı olan katılımın gerçekleştirilmesi için gerekliyken diğeri iki ayağı olan koruma ve önlemenin gerçek anlaşma başarılabilmesi için erkeklerin angajmanı elzemdir. Kadın ve erkek arasındaki kilit toplumsal uyumsuzlukların aşılabilmesi için Hükümet dışı örgütler, Sivil Toplum ve barışın inşası için çalışam kurumların sadece kadına odaklanmamaları aynı zamanda erkeklerinde bu süre dahil edilmeleri gerektiği dikkate almaları hayati bir önem taşımaktadır.

Bu bölümde bir dizi önerilerde bulunulacaktır. Bunların ilki, devletler ve kurumlar, uluslararası ölçekte yürütülen organizasyonlar ve kadınlar tarafından yürütülen yerel Sivil Toplum Kuruluşlar ile aralarındaki rekabeti azaltmalı ve işbirliğini geliştirmelidirler. Organizasyonların, uluslararası ölçekte kurulan gruplar yerine zaten varolan Sivil Toplum Kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesi ve finanse edilmelerine odaklanmaları tavsiye edilecektir. Ayrıca, az sayıda Sivil Toplum Kuruluşunun bulunduğu durumlarda, organizasyonların sahada çok az uluslararası desteği gerektiren

sürdürülebilir kapasite geliştirici yollar üretmeleri önerilecektir. Bunun dışında, program yapımcılar ve politika belirleyiciler 1325'in sadece görünürlüğünü artırmamalı ayrıca kendi kurumları içerisinde kadınların katılımını kolaylaştıracak bir ortam yaratmalıdırlar. Bu süreçte, Sivil Toplum Kuruluşları ve hem siyasi partiler hem de hükümetlerde yer alan kadınlar arasındaki stratejik ortaklığı geliştirmek için kadınların her kademedede ve bu süreçteki katkılarının analizinin belgelenmesin dikkate alınması büyük bir öneme sahiptir. Son olarak, bu Bölüm 1325'in hayata geçirilmesi hususunda çok daha geniş bir görüş geliştirmelerinin gerekli olduğunu gösterecektir. Değişimlerin yaşanabilmesi için sürece dahil olan herkesin yaklaşımlarında çok daha becerikli ve vizyon sahibi olmaları gereklidir.

Barışın İnşası ve Çatışmanın Çözümü

Bu çalışma barışın inşası ve ulusal gelişimin farklı aşamalarında bulunan bir takım devletleri ele alacaktır. Buna rağmen, farklı barış ve ayrıca barışın inşası türleri arasındaki esaslı farkları dikkate almak da büyük önem arz etmekte. Belki de, bu ayrılıklar ile ilgili farkındalığın veya kavrayışın bulunmayışı politika belirleyicilerin kadınların çatışma çözümüne ve küresel barış süreçlerine kadınları dahil etme yollarını sınırlamış bulunmakta.

Soğuk Savaş prensiplerine dayanan ve asıl işlevi 'savaş ve barışın arasındaki başarıya giden yolu yarılama görevini yerine getirme' olan ve daha çok askeri müdahaleler ile gerçekleştirilen Barışın

korunmasının¹¹ aksine, barışın inşası gelecekte meydana gelebilecek çatışmaları önlemeyi amaçlamaktadır. 1992 yılında BM tarafından çıkarılan ve en başında ‘çatışma sonrası barışın inşası’,¹² şeklinde adlandırılan bu kavram başlarda iki farklı, barışın inşası türünün var olduğunu kabul etmekteydi. Bunların birincisi, çatışmanın nedenlerine işaret ederek ‘önleyici diplomasiyi güçlendirmek’ ve ikincisi de barışın diplomatik yollarla sağlanmasına yardımcı olmaktı.¹³ Barışın sağlanmasının tüm bu farklı kolları kalıcı bir çatışma çözümü ve önlemenin kilit unsurlarını oluşturmaktadırlar.

Bu açıdan bakıldığında, uzun süreler çatışma çözümü boyunca, barışın inşası bu sürecin bir parçası olarak görülmüş ve çatışma çözümü barışın inşasından başlarken savaş sonrasında da diplomatik barışın inşası ile beraber yürütülmüştür. Yine de bu zihniyetin uzun süreli barışın inşasının küresel düzeyde başarıya ulaşmasına engel olduğu ve ayrıca hem uzun süreli çatış çözümü hem de önleme de kadınların barışın inşasına katılma yollarını kısıtladığı ileri sürülebilir. Bunu nedeni, bu zihniyetin tüm barış inşa sürecinin *negatif* barışa bağlı olduğunu düşünmesidir, ki esasında *pozitif* bir barış sürecinin parçası olması durumunda daha da etkilidir.

---

11 James, Alan, (1990), *Uluslararası Siyasette Barışın Korunması*, New York: St Martin’s, s. 1-7.

12 Boutros-Ghali, Boutros, ‘*Giriş Notu: Bir Barış Gündemi*’, Roberts, Adam ve Kingsbury, Benedict (eds), *Birleşmiş Milletler, Bölünmüş Dünya: Uluslararası İlişkilerde BM’nin Rollerini*, 2. Baskı. Oxford: Clarendon Press, 1996, s. 469.

13 Davis, Charles-Philippe, (1999), ‘Barışın İnşası Barış İnşa Eder mi? Liberal Barış Süreçlerinde (yanlış) adımlar’, *Security Dialogue*, 30, s. 26.

Ayrıca, barışın inşasının özerk bir şekilde meydana gelmesinden ziyade her zaman bir zincirin parçası olarak ortaya çıkması kavramı, kadınların çatışmanın çözümü ve barış süreçlerine katılabilecekleri alanları kısıtlamaktadır. Örneğin, bu yaklaşım 'yapılacaklar listesindeki kutucuklara artı işareti konulduktan sonra', yukarıdan aşağı değişiklikler uygulandıktan sonra, barışın inşasının devam etmesi için çok az bir ihtiyaç kaldığını düşünmektedir. Hernekadar pozitif barışın daha fazla kavramsal açıklığa ihtiyacı var ise de, barışın inşası ziyadesiyle karmaşık ve çok yönlüdür.¹⁴ Bunun sonucunda, barışın inşasını sadece çatışma sonrası toplumlarda bir sürecin parçası olarak meydana gelebileceğini düşünmemek gereklidir. Bunun yerine, barışın inşası kalıcı ve devamlı bir barışın getirilmesinde bağımsız bir yol olarak görülmelidir. Çatışmanın çözümü, çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası, genelde devletlerin geçiş döneminde oldukları ve bu nedenle devletin geniş ölçekli yeniden yapılandırılmasına fırsat veren sadece çatışması sonrası toplumlarda meydana gelen bir süreç olarak görülmemeli. Bu çalışmanın cevap aradığı soru, devletlerin çatışmaları, barışın korunması ve barışın getirilmesinden *ayrı bir şekilde* meydana gelen ve *pozitif* barıştan ziyade *negatif* barışı geliştiren sürdürülebilir barışın inşası ile nasıl çözebilecekleridir.

---

¹⁴ Berghof Vakfı, 'Barış, Barışın İnşası, Barışın Sağlanması', Çatışmanın Dönüşümü ile ilgili *Berghof Lügatçesi*, (2012), (son erişim tarihi 25/08/14): http://www.berghof-foundation.org/images/uploads/berghof_glossary_2012_10_peace_Barışın İnşası_peacemaking.pdf

---

Bölüm 1: Yukarıdan Aşağı Değişimin Teorik Önemi

Bu Bölümün amacı kadınların hem barışın inşası hem de çatışmanın çözümüne katılımının önündeki kısıtlamaları incelemek ve bunu yaparken de kota sistemleri gibi yukarıdan aşağı yöntemlerin nasıl sıklıkla kadınların katılımının en etkili yolu olarak görüldüğünü irdelemeyi amaçlamaktır.

Kadınların Toplumda, Barışın İnşasında ve Çatışma Çözümünde Tarihsel Olarak Dışta Bırakılmaları

Kadınların hem barışın inşası hem de çatışma çözümünde katılımlarının olmamasının nedenleri çok yönlüdür, ama bu durum yine de daha çok kadınların kamusal alanda harekete etmelerine karşı olan genel yapılar ve kültürel önyargılardan kaynaklanmaktadır. Bu durum, bir çok toplumda kadınların uzun süreler eğitim, ekonomik bağımsızlık ve siyasetin dışında tutulmaları gerçeği ile örneklendirilebilir. Bunun sonucunda, kadınlar çoğunlukla toplulukları için uygun bir temsilci olarak görülebilmeleri için gerekli diploması tecrübesinden yoksun kalmaktadırlar. Kadınlar tarafından en çok gösterilen beş engel, çoktan aza doğru, şöyle sıralanabilir:

- (1) aile içi sorumluluklar
- (2) kadının toplumdaki rolü ile ilgili hüküm süren kültürel yaklaşımlar
- (3) aileden destek görmemeleri
- (4) özgüven eksikliği

- (5) maddi kaynak eksikliği
- (6) siyasi partilerden destek görememeleri

Sonuç olarak, kadınlar barış süreçlerinde sürekli olarak yetersiz bir şekilde temsil edilegelmişlerdir.¹⁵ Bu durum özellikle önemlidir çünkü çatışma sonrası toplumlarda barış süreçleri ve bun süreçlerden doğan barış anlaşmaları toplumun nasıl işleyeceğine dair teamüller koymakta; barış anlaşmaları kendine özgü bir şekilde anayasal niteliğe sahiptirler... ve “iktidar haritaları’ gibi işlev görmektedirler.¹⁶ Bosna’da örneğin, 1995’te Dayton’da gerçekleştirilen müzakerelere tek bir kadın dahi davet edilmemişti. Kadınların katıldığı tek müzakere 1999 yılında gerçekleşen Kosova Ramboulett müzakereleri olmuştur, ki müzakere ekiplerinin sadece yüzde 3’ü kadınlardan oluşmuş ve hiç bir kadın imzacı olarak görev almamış ya da arabulucuları veya tanıklara başkanlık etmemiştir.¹⁷ Filipinler ile ilgili olarak yapılan 2011 Oslo müzakerelerine bakıldığında, kadınların masada bulunmamalarının bir başka örneği daha görülecektir. Elbette, imzacıların yüzde 33’ünün ve delegasyon üyelerinin yüzde 35’inin kadınlardan oluştuğu belirli müzakere çevreleri, son 20 yıl içinde kadının katılımı açısından ‘çarpıcı derece yüksek bir çitayı’ temsil etmektedir.¹⁸

---

15 Güvenlik Konseyi Başkanının Demeci S/PRST/2005/52 (2005),

(son erişim tarihi 19/4/12): <http://www.un.org/womenwatch/ods/S-PRST-2005-52-E.pdf>.

16 Bell ve O’ Rourke, ‘Barış Anlaşmaları ya da “Kağıt Parçası?”’, s. 947.

17 Porter, Elisabeth J. (2007), Barışın İnşası: Uluslararası Perspektifte Kadınlar. s. 37.

18 UN Women, ‘Kadınların Barış Müzakerelerine Katılımları: Hazır Bulunma ve Etki Etme Arasındaki Bağlar’,

Ayrıca 2008 yılında yürütülen ve 33 barış müzakeresini inceleyen bir çalışma, katılımcıların sadece yüzde 4'ünün -280'de 11- kadın olduğunu ve kadınların hükümetlerin müzakere delegasyonlarındaki katılım oranının ortalama yüzde 7 olduğunu yani devlet-dışı silahlı gruplarının delegasyonundaki orandan daha fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır.¹⁹

Kadınların müzakerelerde hazır bulunmamasının bir sonucu olarak, kadınların endişeleri nadiren dile dile getirilmiş ve daha çok tamamiyle barış anlaşmalarının dışında bırakılmışlardır. Bu durum, özellikle Novo Vakfı, Birleşmiş Milletler Vakfı ve Ergen Kızlar Koalisyonu tarafından yapılan araştırmalarda daha belirgin bir şekilde görülmektedir, ki kız çocukları ve kadınlar kendilerini ve ailelerini yoksulluktan kurtarmada daha etkili olmaktadır.²⁰ Yazıları, kadın ve barış politikaları söylemini şekillendiren Anerlini tarafından ileri sürülen argümana göre: 'kadın hakları ve endişeleri için seslerini yükseltenler sadece onlar [kadınlar], sıklıkla kadınların ortak çıkarlarına dayanan ve siyasi, etnik ve dini farklılıkları aşan koalisyonlar oluşturur ve toplumsal adalet ve cinsiyet eşitsizliği anlayışını barış görüşmelerine getirirler'.²¹

---

19 FISAS, Vicenc, (2008), *Anuario 2008 de Procesos de Paz, Escola de Cultura de Pau*, Barcelona, s. 20–22

20 The Girl Effect, (son erişim tarihi 09/08/2014): <http://www.girleffect.org/why-girls/#&panel1-1>

21 Veerlini, Sanam Naraghi (2007), 'Kadınlar Barışı İnşa Ediyor: Kadınlar Ne yapıyor, Bu Neden Önemli', Lynne Rienner, Londra

Ban-Ki Moon'un 2013 yılında ifade ettiği gibi 'Kadınlar, hukuk devleti ilkesinin yeniden ileri sürülmesi ve geçiş dönemi hukuku yoluyla toplumlar inşa etme çabalarının her aşamasına dahil edilmelidirler.'²²

Bu açıdan açıktır ki, kadınların siyasete katılmalarını sağlayacak adımlar büyük önem taşımakta. Bu uzun süreli dışlamayı bertaraf edecek en doğrudan yol kadınları dahil etme ve dışlama seçeneği sunmayan sistemlerin uygulanması gibi görünmektedir. Nihayetinde, en çok tercih edilen yöntemler bunlardır.

---

22 'Kadın Katılımı ve Liderliği Barış Süreci için Hayati- BM Güvenlik Konseyi', *UN News Centre*, (18/10/13), (son erişim tarihi 01/09/14): <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46283#.VAiMgoCwIQ4>

Çeşitli Yukarıdan Aşağı Sistemleri ve Değişimler

Yukarıdan aşağı mevzuat yoluyla kadınların siyasete katılmalarını amaçlayan ve hali hazırda işleyen farklı sistemler mevcut. Kadınların müzakerelere katılması için farklı yöntemler olduğunu göz önünde bulundurmak önemlidir, ki bu yöntemler yoluyla kadınlardan barış görüşmeleri ve müzakerelerde yararlanılmaktadır.

- (1) Arabulucular
- (2) Müzakere taraflarının delegeleri
- (3) Kadın Gündemini temsil eden ve sadece kadınlardan oluşan müzakere tarafları
- (4) Tanıklar
- (5) Gözlemci rolleri
- (6) İmzacılar
- (7) Toplumsal Cinsiyet Danışmanları
- (8) Paralel devam eden bir Forumda

Kadın temsiliyetinin başarılması için aşağıdaki yöntemler farklı başarı dereceleri ile uygulanmışlardır.

- (1) Yasal kotalar, parlamentoda, siyasette ve kurumlarda
- (2) Lojistik yardım hükümleri
- (3) Bir danışma sürecinin uygulanması
- (4) Paralel bir sivil toplum toplantısının uygulanması
- (5) Kadın haklarını koruyan mevzuatın uygulanması
- (6) Kadınlara siyasi eğitim sunma
- (7) Oy kullanma ve eğitime devam etmenin özendirilmesi
- (8) Toplumsal Cinsiyet Denetimlerinin işletilmesi

Örnek Olay: Güney Afrika

Güney Afrika'ya bakıldığında, yukarıdan aşağı değişimlerin ne kadar önemli oldukları görülecektir ve ayrıca bu örnek, var olan çeşitli ölçülerde yukarıdan aşağı yöntemlerle de göstermektedir. Güney Afrika örneği, bir dizi yukarıdan aşağı uygulama yöntemleri dikkate alındığında özellikle yararlıdır.

Aralık 1991'deki ilk resmi müzakere turunda, diğer bilindiği şekliyle Demokratik bir Güney Africa Anlaşması (CODESA), çok az sayıda kadın katılmış veya dahil edilmişti. Bu durum daha çok kadınların karşı karşıya kaldığı ve yukarıda bahsedilen lojistik ve kültürel engellerden kaynaklanmaktaydı. Bu ilk oturumlarda müzakerelere davet edilen 400 delegenin sadece 23'ü kadındı.²³

1993 yılında kadar Güney Afrika, Ulusal Kadın Koalisyonu'nun (WNC'nin) önceki oturumlardan dışlanmalarını kınamasının ardından, çok taraflı müzakereler için bir kota sistemi getirdi. Bu sisteme göre her bir delegenin yüzde 50'sinin kadınlardan oluşması gerekiyordu. Bu kürsülerin kadın temsilciler tarafından doldurulamamaları durumunda yerlerine erkek delegeler geçemiyordu ve yani bu şekilde bir ceza verilmiş oluyordu. Bu ikinci şerhin Güney Afrika'nın kota sisteminin başarıya ulaşmasını sağladığı söylenebilir, zira hiç bir taraf ceza olarak delege kürsülerinden vazgeçmeyi arzu etmez.

---

23 Goetz, Anne Marie (1998), 'Siyasette Kadınlar& Politikalarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Güney Afrika & Uganda.' Afrika Siyasî Ekonomi Dergisi. Sayı 25.

Elbette, başlarda sadece kota sisteminin uygulanması ile ilgili bazı sorunlar da gündeme geldi. Örneğin, kadın delegelerin kadın seçmenlerinden ziyade siyasi seçim çevrelerine karşı sorumlu olacakları endişesi söz konusuydu. Sonuç olarak da birçoğu, tartışmalı kadın hakları meselelerinde daha fazla talepte bulunamadı. Kadın sivil toplum grupları arasında daha fazla kolaylaştırılma talep eden Ulusal Kadın Koalisyonu WNC bu sorunla ilgilendi.

Malibongwe Konferansı sırasında WNC, müzakerelere ve anayasa taslağına dahil edilebilecek bir Kadın Şartı tasarısı hazırladı. Hazırlanması neredeyse iki yıl süren bu Şart üç milyondan fazla mülakatı içeriyordu ve müzakereler sırasında kurulan yedi alt komisyondan birin özel olarak toplumsal cinsiyet meselesine tahsis edilmesini sağladı.²⁴ Anderlini'nin ifade ettiği gibi, 'bu alt komisyonun görevi, ele alınan tüm meseleler (ör: ulusal güvelik meseleleri, seçimler vb.) ilgili olarak diğer komisyondan çıkan politikaları toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olduklarından emin olmak için denetlemektir'.²⁵

---

24 Afrika Ulusal Kongresi (1990), 'Malibongwe Konferansı: Eylem Programı', erişim 2/4/12: <http://www.anc.org.za/show.php?id=4673>

25 Veerlini, Sanam Naraghi (2009), 'Barış Müzakereleri ve Anlaşmalar', erişim 25/1/12 http://www.huntalternatives.org/download/37_peace_negotiations.pdf p.

Bu danışma süreci ve hükümetin kota sistemlerinde ısrarcı olmasının bir sonucu olarak Güney Afrika anayasası dünyadaki en toplumsal cinsiyet eşitliği dostu anayasa olma özelliğini taşıyor. Anayasada ayrımcılığa karşı hükümler mevcut, örneğin Madde 9 (1) gibi: ‘kanun önünde herkes eşittir’,²⁶ ve ayrıca kadınların evlendikten sonraki eşit hakları ile ilgili hükümler mevcut. Ayrıca, sonradan 1998’de kabul edilen ‘Geleneksel Evliliklerin Tanınması Kanunu’ (RCMA) her türlü evlilik birliği içindeki kadınlara, sözkonusu birliğin sona ermesi durumunda nafaka ve mülkiyet hakkı getirdi.²⁷ Bunun yanı sıra Madde 12.2’deki üreme haklarını güçlendirmek üzere kanunlar yürürlüğe girmiştir ve 1998 tarihli Aile İçi Şiddet Yasası (DVA) aile içi şiddet mağduru kadınlar ve çocuklar yasa uyarınca koruma altına alınabilirler. Bu yasalar uygulanması gereken kanunlar iken ve bu nedenle sorunu tek başlarına çözemeler bile var oldukları gerçeği dahi hayati önem taşımaktadır. Bu kanunlar daha iyi bir yaşam talebinde bulunma platformu sağlamakta ve bunun da sadece değişimlerin yukarıdan aşağı doğru gelmeleri ile mümkün olabileceği ileri sürülebilir. Örneğin DVA 1999 yılında cinsiyete dayalı şiddet olaylarına yasal ve devlet müdahalesini koordine etmek amacıyla Cinsel Suçlar ve Toplum İşleri Biriminin kurulmasını sağladı. Bu açıdan yukarıdan aşağı reformların gerekli olduğu ve eşit bir toplum yaşamaya doğru giden yolun yapı taşlarından biri olduğu açıktır.

---

26 Güney Afrika (1996), Güney Afrika Cumhuriyeti Anayasası, Bölüm II: Haklar Belgesi. Kabul Tarihi: 4 Aralık 1996, erişim 15/2/12 at: <http://www.info.gov.za/documents/constitution/1996/96cons2.htm#10>

27 Üreme Hakları Merkezi (2006), Zemin Edinmede ‘Evlilik Hakları’: Üreme Haklarını Geliştirme Reformu ile ilgili Araç, erişim 20/2/12 at: http://fidakenya.org/wp-content/uploads/2011/03/GG_Part-VII_Marriage-Rights.pdf

Sonuç

Bu Bölümde belirtildiği gibi, kadınlar barışın inşasına dahil olduklarında yani barış görüşmeleri ve barış tartışmalarına katılırken birçok lojistik ve kültürel engellerle karşı karşıya kalabilmekte. Bunu akılda tutarak, devletin bu engelleri aşmada kadınlara yardımcı olması önemlidir. Bu Bölüm kota kısıtlamalarının uygulanması ve kadınlara lojistik destek sunulması daha fazla sayıda kadının müzakere ve barış görüşmelerine davet edilmesini ve bu toplantılarda hazır bulunmasını sağlayabilir. Bu sadece eşitliği desteleyeceği için yararlı değildir, ama kadınların katılımının çoğunlukla daha istikrarlı ve uzun süreli barış ile sonuçlandığı görülmüştür. Sıradaki Bölüm 1325'in devletlere sağladığı bir platform ele alınacaktır, ki bu platformdan kota sistemleri ve diğer yukarıdan aşağı değişiklikler tartışmaya açılmıştır.

Bölüm 2: 1325'in Barışın İnşasındaki Rolü

1325 ve Yukarıdan Aşağı Barışın İnşası: Ortak Yanlış Anlaşılımlar

1325 bir dizi kampanya, konvensiyon ve konferans ve kadınların barışın inşasına dahil edilmeleri ile ilgili standart politikalara ihtiyaç olduğunu ortaya çıkaran Güney Afrika gibi başarı örneklerinin ardından kararlaştırıldı. Bu karar sadece ara sıra meydana gelen değişimler ile ilgili farkındalığı geliştirdi ve nihayetinde 1325 ortaya çıktı.

Birçokları için 1325 bu denele *kadınların* kararı, dünya çağında kadın haklarının için umut ışığı haline geldi. Bu durumun, 1325'in çatışmanın taraflarının kadın haklarına önem vermelerini gerektiren ilk resmi ve yasal belge olması gerçeğinden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Ama yine de, tartışmaya açık bir şekilde 1325, çözümün gerçekte ne anlam ifade ettiği ile ilgili olarak suları bulandıran en üst düzey kadın kararıdır. Daha basit bir şekilde ifade etmek gerekirse, 1325 başta çatışma sırasında ve sonrasında sadece taraflara odaklanması ve tarafların kadın haklarına saygı göstermesi ve kadınların barış müzakerelerine katılımını desteklemelerini desteklemeye zorlamak için düşünülmüştü. Kısacası, bu belge evrensel kadın haklarının güçlendirilmesinden ziyade kadınların barış ve güvenliğin geliştirilmesindeki rolünü artırmak ile ilgiliydi.

Uluslararası Sivil Toplum Eylem Ağı ve MIT Uluslararası Çalışmalar Merkezi tarafından yürütülen *Kadınlar ne Diyor* başlıklı çalışma göstermektedir ki çözüm için sorun yaratanın idrak eksikliğidir:

‘BMGK 1325 Kararının ilk olarak ve her şeyden önce güvenlik ile ilgili olduğu sıklıkla dile getirilse de çözüm, kadınların sırf siyasal yerindelik hatrına dahil edilmeleri değildir. Bunun nedeni, kadınların dahil edilmesinin- kadınların sürece katılmaları ve hazır bulunmaları, görüşmelerin esasına ilişkin görüş ve katkılarının, yaşayabilir ve sürdürülebilir barışa erişme şansını yükselteceği önermesine dayanmaktadır. Benzer şekilde, Kararın kadınların fiziksel esenliği ve ayrıca yasal ve siyasini haklarını korumaya verdiği önem kendi içinde basit bir amaç değildir. Bu daha çok, nüfusun ayrımcılık ve şiddete maruz kalması durumunda barışın yaşayamayacağı gerçeğinin tanınmasıdır’.¹²⁸

Yukarıda kısaca belirtildiği gibi, 1325 No’lu Karar esas olarak üç temele dayanmaktadır, (1) katılım, (2) önleme ve (3) koruma. Bu üç temel alan, örneğin özel olarak cinsel şiddete odaklanan BMGK’nin 1820 No’lu Kararı gibi daha sonraki Kararlarda da esas alınmış ama yine de aynı kalmışlardır: (1) çatışma çözümü ve barış sürecinin tüm karar alma kademelerinde kadınların katılımı, (2) kadınların çatışmanın çözümü ile önlemenin sevk ve idaresi ile ilgili ulusal, bölgesel ve uluslararası kurumlar ve mekanizmalarda

---

28 Veerlini, Sanam ve Tirman, John, ‘Kadınlar Ne Diyor: Katılım ve BMGK 1325: Bir Olay Çalışması Analizi’, *Uluslararası Sivil Toplum Eylem Ağı ve MIT Uluslararası Çalışmalar Merkezi*, (10/2012), (son erişim tarihi 13/08/2014): web.mit.edu/cis/pdf/WomenReport_10_2010.pdf, p.10.

temsil edilmesi; (3) kadının ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve bu haklara saygı gösterilmesi.²⁹ Fakat, yukarıda belirtilen 1325'in yanlış yorumlanmasından dolayı her bir 'ilke' farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bu durum için özellikle önemli olan neden, bu yeniden yorumlamanın 1325'in nasıl uygulandığına etki etmesidir. Bu durum, dolayısı ile çatışmanın farklı aşamalarında ve çatışmanın olmadığı toplumlarda Kararın değişikliği teşvik etme yetisini etkilemekte ve böylece barışın inşasının ilerideki sürdürülebilirliğini sınırlamaktadır.

1325: Katılım

İlk ilke olan katılım, esas olarak kadınların dail edilmesi ile ilgilidir. 1325 No'lu Karar, kadınların barışın inşasındaki rolünün genişletilmesi için daha fazla kadın Özel Temsilcilerine duyulan ihtiyaca bir çok kere atıfta bulunmaktadır. Karar ayrıca, gelecekteki uzun süreli bütüm katılımlara yardımcı olmak üzere toplumsal cinsiyet duyarlılığı eğitimlerinin genişletilmesi ve ayrıca kadın grupları için finansmanın artırılması ihtiyancından bahsetmektedir. Daha da önemlisi, 1325 'üye devletlerin, kadınların ulusal, bölgesel ve uluslararası kurumların karar alma kademelerinin tümünde ve çatışmanın önlenmesi, sevk ve idaresi ile çözümü mekanizmalarında kadın temsiliyetinin artırılmasını sağlamalarını teşvik eder' ve kadınların 'barış süreçlerine tam katılımlarının uluslararası barıl ve güvenliğinin geliştirilmesi ve devam ettirilmesine ciddi katkılar sunabileceğini' kabul etmektedir.³⁰

---

29 DPI, (2012), Kadınların *Barışın İnşasına Dahil Edilmeleri*, s.10

30 Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1325 No'lu Karar: S/Res/1325, (2000), (son erişim tarihi 15/07/2014): <http://unscre.com/en/resolutions/1325>.

Açık bir şekilde uzun süreli barışın inşasına odaklanan görünürdeki bu katılımın geniş kapsamına rağmen, *Kadınlar ne Diyor* ‘[katılım] genellikle kadınların ya da ne barışın korunması ya da kadın hareketleri ile hiç bir bağı veya geçmişi olmayan kadınların yalın eklemesine indirgenmektedir. Bu durum nitelikli meseleler yerine daha çok yapılacak listesindeki kutucuklara artı işareti atma meselesine dönüşmektedir ve kota sistemleri bir süreci başlatmak yerine kolay seçenek haline gelmektedir.³¹ Böyle yapmanın ortaya çıkardığı en önemli sorun geniş yelpazeli katılımı fiiliyatta sınırlayabilmesidir. Kadın dahil edilmekte fakat çatışma çözümünün sadece belirli bir nokta ve belirli bir aşamasına kadar. Sonuç olarak kadınların dahil edilmesinin olumlu etkisi, bir çok Genel Sekreterin bahsettiği etki, hissedilmemektedir.

Bu durumun örneklerine Haziran 2014’te gerçekleştirilen Çatışmalarda Cinsel Şiddete Son Verilmesi için Küresel Zirve’de değinilmiştir, özellikle de ‘1325 Yargılanıyor’ tartışmasında. Bu tartışmada Katherin Ronderos, Kolombiya’daki Barış ve Özgürlük için Uluslararası Kadın Cemiyeti’nin (WILPF) başkanı, kadınların ancak Kasım 2013’ten sonra müzakere ekiplerine katılmaları teşvik edildiğini ama onun da daha çok kutucuklara işaret koyma ile ilgili olduğunu ifade etti. Diğer kademelerdeki katılım kısıtlı kalmaya devam etmektedir. Ordu mensubu erkeklere kadınların dahil edilmesi gereği ile ilgili verilen eğitimler hakkında konuşurken Ronderos ‘ siyasi bir iradeden bahsetmek mümkün değil ve

---

31 Veerlini, Sanam ve Tirman, John, ‘Kadınlar Ne Diyor: Katılım ve BMGK 1325: Bir Olay Çalışması Analizi’, *Uluslararası Sivil Toplum Eylem Ağı ve MIT Uluslararası Çalışmalar Merkezi*, (10/2012), (son erişim tarihi 13/08/2014): web.mit.edu/cis/pdf/WomenReport_10_2010.pdf, p.10.

ataerkilliğe geri dönüyoruz... bu [1325] iyi bir araç ama kadınlar üzerine kusur gölgesi düşürmekte'; [1325] ayrılıkları devam ettirmektedir, dedi.³²

Bunlar, kota sistemlerinin ve diğer yukarıdan aşağı yöntemlerin önemini reddetmek anlamına gelmemektedir, ama yine de, görüldüğü gibi, 1325 barışa destek olmak için daha çok geniş katılım ile ilgiliydi ve ilgilidir. Fakat bu, katılımı sırf siyasi dahil edilme ve kota sistemleri ile benzer diğer yöntemlerin uygulanması olarak gören görüş ile öylece başarılamaz.

1325: Önleme ve Koruma

'Katılım' kavramının yanlış anlaşılmasına bağlı olarak diğer iki ilke; koruma ve önleme ile ilgili olarak da yanlış yorumlamalar söz konusu olmuştur. Yine her iki ilke kısa vadeli bakış açısından alınmışlardır, koruma ve önleme belge ve eylemlerinin büyük bir yüzdesi kadınların cinsel şiddetten korunması ve cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi ihtiyacı çevresinde gelişmektedir. Bu durum büyük oranda 1325'in kadınların dahil edilmesi yoluyla daha uzun vadeli barış hedefinin gerçekleştirilmesinden ziyade özel olarak kadınları belli başlı çatışma koşullarından koruma ile ilgili olduğu fikri ile bağlanlantılıdır. Örneğin, 1325 belgesindeki "korumanın" esas itibariyle kastettiği savaşın ve gelecek çatışmaların kadının katılımı ile önlenmesi yani bir başka deyişle 'kadınların önleme ve çatışmanın çözümü ile barışın inşasındaki rolünün güçlendirilmesi'

---

32 Rondros, Katherine, '1325 Yargılanıyor', (12/06/2014), Çatışmada Cinsel Şiddetin Sonlandırılması Küresel Zirvesinde. Londra

kast edilmektedir.³³ Benzer şekilde, “koruma” kavramı gerçekten de korunmaya muhtaç belirli ihtiyaç ve haklara atıfta bulunuyorsa da koruma tek başına nihayi amaç olarak tanımlanmamıştır. Aslında koruma çoğunlukla, aynı önleme gibi, katılımın sağlanması için gerekli etkenlerden biri olarak tanımlanmaktadır ve bu açıdan bakıldığında daha çok bir sonlandırma vasıtasıdır; son, kadınların ‘korunması ve barış sürecine tam katılımı’ ile başlar ki böylece kadınlar ‘uluslararası barış ve güvenliğin devamı ve geliştirilmesine katkı sunabilirler’.³⁴

Kısacası, bu her üç ile esasında daha çok aynı şeyi ifade etmektedirler, kadınların aktif katılımı ile barış ve güvenlik, fakat bu ilkelerin bariz şekilde lafzi olarak anlaşılmaları bu ilkeleri kısa vadeli ve daha çok etkisiz barışın inşası aracına dönüştürmüştür. Katılım, koruma ve önlemenin uzun vadeli anlamlarını dikkate almak yerine kadınların katılımı yukarıdan aşağı tedbirlere dönüşmüştür.

1325’in Günümüz Eleştirisi

Son yıllarda, 1325 ölçülebilir başarısının olmaması nedeniyle yoğun eleştiri konusu olmuştur, ki bu durumun siyaset belirleyicilerinin pozitif barıştan ziyade negatif barışa odaklanmış olmalarından kaynaklandığı ileri sürülebilir. Bu durum 2010’da, Kararın onuncu yıldönümünde, bir çok raporun Kararın pratik içerimleri ile ilgili şüpheleri ortaya koymasının ardından daha da aşikar bir hale geldi. Kararı inceleyenlerin çoğu değişim için bir araç sağladığına

---

33 Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1325 No’lu Karar: S/Res/1325, (2000), (son erişim tarihi 15/07/2014): <http://unscr.com/en/resolutions/1325>.

34 Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1325 No’lu Karar: S/Res/1325, (2000), (son erişim tarihi 15/07/2014): <http://unscr.com/en/resolutions/1325>.

katılırken izleme kurulları gib bir uygulama mekanizmasının ve süre hedefinin bulunmaması nedeniyle değişimi gerçekleştirebilecek çok az gücünün olduğu tartışıldı.

Bu durum, 1325'in sadece bir 'kağıt parçası'ndan ibaret olarak tanımlanmaya başladığı dönemdeydi. Yukarıdan aşağı değişimin beyhude olduğu ileri sürüldü. Yukarıda gösterildiği gibi, 1325 ve bu belgenin 'yukarıdan aşağı' versiyonu ile ilgili sorunlar daha çok farklı ilkelerin anlaşılmamış olmaları, kadınların sadece katılmış olmaları için katılmalarından ziyade bu ilkelerin kadınların katılımı ile barış ve güvenlik anlamına geldiğinin anlaşılmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu çalışma bu durumun başından beri 1325 No'lu Kararın bir sorunu olduğuna itiraz etmemektedir, fakat yine de daha iyi bir eşitliğin başarılammış olmasının sorumluluğu sadece uygulama seçenekleri veya izleme kurullarının Kararın içine yazılmamış olmasına mal edilemez. 1325'nin sadece tematik bir Karar olması amaçlanmıştı, diğerlerinin devam ettirmesi için bir *başlangıç* olması amaçlanmıştı. Kararın yasal bir otoriteye sahip olduğu görüşü, oybirliği ile kabul edilmiş olması ve kazandığı ivmeden kaynaklanmaktadır.³⁵ BM Güvenlik Konseyi kendi Kararlarını uygulamak durumundadır çünkü 1325'in doğası gereği ve yazıldığı dönem itibariyle uygulama uyarıları ve hedeflerin metne dahil edilmeleri neredeyse imkansız olurdu. Sonuç olarak, toplum içerisindeki köklü toplumsal cinsiyet sorunlarına ve yukarıda bahsedilen Kararın ilkelerinin yanlış

---

35 Bell ve O' Rourke, 'Barış Anlaşmaları ya da "Kağıt Parçası"', s.943.

yorumlanmalarına bakmak önemlidir, ki Bölüm 3 bu konuyu ele almaya devam edecektir. Bu da ancak 1325'in daha iyi uygulanması ve Sivil Toplum Kuruluşlarının aktif katılımı ile sağlanabilir, ki bu çalışma bunu tartışmaya devam edecektir.

Bu Bölüm, Kararın şu an itibariyle başardıkları sınırlı ise de 1325'in ve yukarıda bahsedilen değişim için araçların varolmaları gerçeğinin ta kendisi çatışma çözümünün durumunda bir fark yaratmış durumda. Yukarıdan aşağı ya da 'kağıt', değişimler kadınların barışın inşasına dahil edilmeleri için herkesi kapsayan bir çözüm değilken önemsiz ya da gereksiz olarak görülmemelidirler. 1325 değişimin zorlanması için ülkeler, bu ülkelerdeki gruplar ve tüm dünyanın desteğini alma aracı rolünü üstlendi. Aşağıdaki bölüm 1325'in yukarıdan aşağı değişimdeki kilit başarılarını yani 1325 No'lu Kararın farklı ülkeleri toplumsal cinsiyeti esasını içeren sistemler uygulamaya nasıl zorladığını inceleyecektir. 1325 tüm herkesi kapsayan bir Karar olarak planlandıysa da Kararın yukarıdan aşağı başarısı inkar edilemez.

1325'in Başarıları

2000'den bu yana 46 ülke UEP'ları hazırlayarak 1325'i kendi ulusal mevzuatlarına dahil ettiler, ki bu eylem planlarının çoğu kadınların siyasete doğrudan nasıl katılabilecekleri belirtirken yedi tanesi bu iş için tahsis edilmiş bütçeleri yayınladı.³⁶

---

³⁶ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (2013), 'Genel Sekreterinin Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile İlgili Raporu', S/2013/252, (son erişim tarihi 25/07/14): <http://www.unwomen.org/-/media/Headquarters/Attachments/Sections/News/In%20Focus/Open%20Debate%20on%20WPS%202013/2013%20SG%20report%20on%20WPS%20pdf.pdf>.

Bu rakamlar önemsiz görünse de bu durum 1325'ten önce UEP'ları olan sıfır sayıda ülkede sayısında bir artış olduğu gerçeği gözler önündedir.

Barış anlaşmalarına bakıldığında 1325'in başarısı daha açık bir şekilde görülmektedir. Devam eden bir araştırmada, Christine Bell ve Catherine O'Rourke Şubat 1990'den Şubat 2010'a kadar imzalanan 585 anlaşmayı incelemiş ve bu dönemdeki tüm anlaşmaların sadece yüzde 16'sı kadınlardan bahsederken, 1325 öncesi dönemdeki anlaşmalarda bu oranın yüzde 11, 1325 sonrası dönemdekilerde ise bu oranın yüzde 27'ye çıktığını tespit etmişlerdir. Ayrıca BM'nin üçüncü taraf olarak katıldığı anlaşmalarda bu oran yüzde 4'ten yüzde 12'ye çıkmış ve BM'nin için taraf olmadığı anlaşmalarda bu oran yüzde 7'den yüzde 14'e çıkmıştır.³⁷ İlginç bir şekilde, diğer araştırmalar daha yüksek bir artışa işaret etmektedirler. Örneğin, *Kadınlara, Barış ve Güvenlik El Kitabı*, Güvenlik Konseyi Kararları arasında doğrudan 1325'e ve kadınlara atıfta bulunanların 2002'de yüzde 12 olan oranının 2010 yılında yüzde 65'e çıktığını ifade etmektedir.³⁸ Bell ve O'Rourke tarafından yürütülen çalışma ayrıca *Kadınlara, Barış ve Güvenlik El Kitabı* göstermektedirler ki bu bağlamda kadınlardan bahsedilmesinde 2008 yılı zirve yaptırmıştır.³⁹

---

37 Bell ve O'Rourke, 'Barış Anlaşmaları ya da "Kağıt Parçası"', s. 954. Ayrıca bakınız. <http://www.peaceagreements.ulster.ac.uk/about.html>

38 PeaceWomen, 'Kadınlara, Barış ve Güvenlik Elkitabı', (son erişim tarihi 15/09/2014): http://www.peacewomen.org/assets/file/peacewomen_schvebook_2010.pdf

39 PeaceWomen, 'Kadınlara, Barış ve Güvenlik Elkitabı', (son erişim tarihi 15/09/2014): http://www.peacewomen.org/assets/file/peacewomen_schvebook_2010.pdf, ayrıca bakınız Bell ve O'Rourke, 'Barış Anlaşmaları ya da Kağıt Parçaları', s.956.

Elbette, bu farklı anlaşmalar ve Güvenlik Konseyi Kararlarında kadınlara nasıl atıfta bulunduğu ile ilgili olarak potansiyel eleştiri alanları mevcuttur, ki bunlar sıradaki Bölümde tartışılacaktır. Ayrıca unutulmamalıdır ki Güvenlik Konseyi Kararlarında kadınlara yapın atıfların kadınların dahil edilmeleri konusundaki etkisi ülke içi barış anlaşmalarına göre çok daha azdır. Yine de, çatışma dışından gelenler yerine *yerel* kadınların dahil edilmelerinin tek başına toplumsal yeniden yapılanmada olumlu bir etkisi olmuştur. Bell ve O'Rourke'nin ifade ettiği gibi, 'Toplumsal cinsiyete atıflar kadınların eşitliği konusunda çok da başarı sağlamasa da, toplumsal cinsiyetten bahsedilmediği durumlarda dahil edilme mücadelesi çok daha zordur.'⁴⁰ Örneğin, barış anlaşmalarında kadınlara atıfta bulunan devletlerin kota sistemleri gibi yöntemleri ve özel olarak kadınlara odaklı politikaları uygulamaları daha muhtemeldir. Ayrıca, Laurel Stone tarafından Birbirine Bağlı Olma ile ilgili yürütülen yeni bir çalışma 'ulusal yasama organlarında toplumsal cinsiyet kotaları uygulamak şiddetin 5 yıl içerisinde yüzde 27 oranında azalması ihtimalini artırabileceğini'.⁴¹ Geçmişteki mağduriyeti ortadan kaldırmak ve kadınları liderlik konumlarına getirmek için kadınları güçlendiren uzun vadeli bu politikalar zamanla daha barışçıl bir toplum yaratmanın anahtarı olabilir.

---

⁴⁰ Bell ve O'Rourke, s.947.

⁴¹ Stone, Laurel, (11/08/2014), 'Kadınlar Dünyayı daha Barışçıl bir Hale Getirebilirler mi?', *The Guardian*, (erişim 25/08/14),<http://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2014/aug/11/women-conflict-peace-society>

Örnek Olay: Ruanda

Ruanda 1325'in başarısı ve yukarıdan aşağı değişim ihtiyacının en güçlü örneklerinden biridir. Çoğunluğu Tutsi azınlığına mensup erkeklerden oluşan 800,000 kişinin öldürüldüğü 1994'teki Ruanda Soykırımının ardından Ruanda Yurtseverler Cephesi kontrolü ele geçirdi. Soykırım sırasında birçok kadın tecavüze uğradı ve ayrıca bir çok kadın da dul bırakıldı. Bu kadınlar, tecavüze mağduru oldukları için toplumda kınandıklarından çok az ya da hiç bir gelir kaynakları olmadan birçok olumsuz geleneksel örf ve adet ile baş etmek zorunda kaldı. Bundan dolayı, kadınlar birçok şekilde soykırım sonrası müzakerelere girme ve dahil olmaya zorlandı. Kritik yeniden inşa döneminde yardım sunularak kadınların ilerlemeleri sağlandı, kadın meclisleri ve küçük kurumlar kuruldu ve bunların tümü toplumsal cinsiyet rollerine yaklaşımının değişiminde yardımcı oldu. Buna rağmen değişimler yavaş gerçekleşti ve ancak 1990'ların sonunda kadınlara toprak ve iş sahibi olma hakkı tanındı.

1325'in uygulanmasının ardından, ki bu dönem, fırsat eşitliği ilkesine dayanan hükümetlerin dünya sahnesinde meşrulaştığı dönem oldu, kadın hakları ile ilgili mevzuat konusunda büyük bir baskı söz konusuydu. 2003 yılında soykırım sonrası anayasanın yapılmasıyla Madde 9 (4)'te 'Ruanda devleti karar alıcı kurumlardaki mevkilerin en az yüzde 30'unun kadınlara verilmesini taahhüt eder' denildi.⁴² Bu durum bir çok açıdan ülkenin cinslerarası eşitliğe yaklaşımı konusunda bir dönüm noktası oldu.

---

⁴² Ruanda Cumhuriyeti Anayasası, (erişim 27/09/14): <http://www.Ruandahope.com/constitution.pdf>

Sadece ilkgöze çarpan rakamlar bile kotasının uygulanmasındaki büyük başarıyı göstermektedir. Ruanda muhtelif farklı sistemler arasında inanılmaz derece yüksek bir kadın yüzdesiyle dünyadaki en toplumsal cinsiyet dostu siyasi sisteme sahip. Temsilciler Meclisinde kadınlar kürsülerin yüzde 64'üne sahipken, Senatoda yüzde 38'ine sahipler ve 2008 yılındaki seçimlerde kadınlar Parlatentonun alt kanadındaki kürsülerin yüzde 56'sını kazandı; bu durum Anayasada belirtilen asgari yüzde 30 oranından çok daha fazladır. Bu kadar yüksek kadın yüzdesi Temyiz Mahkemesinde yüzde 42 oranı ve şaşırtıcı bir şekilde yüksek mahkemede yüzde 70 oranı ile yargıda da görülmektedir.⁴³ Unutulmamalıdır ki kotaların başarısı siyaset ya da hukuk sistemindeki kadın sayısının artırılmasından öteye geçmektedir. Kadınlar Ruanda'da tüm yasal denetimlere aktif bir şekilde katıldılar ve katılmaktalar. Sonuç olarak toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar ve mevzuatlar mevcut, ki 'bunların tamamı hükümetin toplumsal cinsiyet mimarisi sayesinde sağlandı, ki bu mimariye göre tüm ulusal kurum ve daireler merkezi ve merkezi olmayan düzeylerde toplumsal cinsiyet ilkesinin uygulandığına emin olan ilgi merkezi söz konusu.'⁴⁴ Ruanda 2009 yılı itibariyle 1325'e odaklanan kendi Ulusal Eylem Planını (UEP) hazırladı ve ayrıca diğer UEP'lerini toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyete duyarlı anayasa, kotalar, toprak yasaları, Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet kanunları, aile ve iş kanunları konusunda teşvik etti.

---

43 Women Count: Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu, (2010), (son erişim tarihi 05/09/14): http://www.gnwp.org/sites/default/files/resource-field_media/Global%20Report.pdf, s.8.

44 Women Count: Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu, (2012), (son erişim tarihi 30/08/14): http://www.gnwp.org/sites/default/files/resource-field_media/Global%20Report_1.pdf, p.20.

Ulusal Eylem Planının meyveleri Ruanda'nın cinsel şiddete karşı yaklaşımında yakın zamanda meydana gelen ve devam eden değişiminde görülebilir. Şimdi orduda, konuşlanma öncesi ve sonrasında ve ayrıca polis güçlerinde cinsel saldırı mağdurları ile nasıl çalışılması gerektiği ve daha da önemlisi bunların gelecekte meydana gelmesinin önlenmesi konusunda özel eğitimler verilmekte. Cinsel şiddet mağdurlarına tıbbi tedavi, danışmanlık hizmeti ve hukuki yardım ile klinikler arası bir çalışma ağının kurulması amacıyla ülke çapında Isange One Stop Centre gibi merkezler kuruldu. Dahası, Ruanda'nın en üst düzey polis amiri genel müfettiş Emanuel Gasana gibi kilit kişilerle yapılan söyleşiler 'önleme mekanizmaları' ve 'toplumsal cinsiyet için bütçelendirme' gibi kavramlarla dolu.⁴⁵

Kadın mağdurlara yardım edenler sadece erkekler değil, 2009'dan bu yana polis gücündeki kadınların sayısında belirgin bir artış oldu, bu oran yüzde 0,8'den yüzde 19'a çıktı; ki bu Ruanda Ulusal Polisindeki Toplumsal Cinsiyet müdürlüğü ve toplumsal cinsiyet masalarının kurulmasına bağlanabilir.⁴⁶

Ruanda'nın eşitliği adım adım artırmasının bir başka kanıtı ülkelerin 1325'i hükümlerini yerine getiremelerini gözlemleyen Women Count'ın getirdiği göstergelere bakıldığına görülebilir. Tarafsız bir yukarıdan aşağı bakış açısından Women Count on bir

---

⁴⁵ Heaton, Laura ve Swanee Hunt, (04/04/2014), 'Soykırım Sonrası Ruanda'da Kadınlar Ülkelerinin Yaralarını Sarmada Yardımcı Oldular', *The National Geographic*, at (son erişim tarihi 10/08/14): <http://news.nationalgeographic.com/news/2014/04/140404-Rwanda-genocide-parliament-kigali-Rwandan-patriotic-front-world-women-education/>

⁴⁶ Women Count: Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu, (2012), (son erişim tarihi 30/08/14): http://www.gnwp.org/sites/default/files/resource-field_media/Global%20Report_1.pdf, s.18.

göstergeyi sıralamaktadır; 1) kadınların yönetişime katılmaları; 2) barış müzakere ekiplerindeki kadınların yüzdesi ve toplumsal cinsiyet meselelerinin detaylı analizi; 3) kadınların adalet sistemine katılmaları; 4) her türlü anayasal ve mevzuat denetimine katılan kadınların sayısı ve yüzdesi; 5) görev gücü/1325 ve 1820 ile ilgili komitelere katılan sivil toplum örgütlerinin sayısı ve yüzdesi; 6) bildirilen, soruşturulan ve cezalandırılan cinsiyet temelli şiddetli vakalarının sayıları ve yüzdeleri; 7) toplumsal cinsiyete cevap olan yasa ve politikaların sayısı ve nitelikleri; 8) hakikatleri araştırma ve uzlaşma komisyonları ile diğer geçiş döneminde çıkarılan kadınlar ile ilgili belgelerdeki hükümlerin/tavsiyelerin sayısı ve mahiyeti; 9) çatışmanın çözümü sürecinde ekonomik paket sunulan kadın ve erkeklerin yüzdelerinin karşılaştırılması; 10) konuşlanma öncesi ve sonrasında polis ve askere verilen 1325 ve 1820 Kararları, uluslararası insan hakları ve uluslararası insancıl hukuk ile ilgili eğitimlerin sayı ve yüzdeleri; 11) kadınlar, barış ve güvenlik programları ile ilgili olarak sivil toplum kuruluşları ve hükümete tahsis edilen ve dağıtılan fonlar.⁴⁷ Women Count'ın 2012 yılında araştırdığı tüm ülkeler arasında Ruanda tüm bu göstergeler ile ilgili olarak ya orta derecede ya da belirgin bir ilerleme kaydeden az ülkeden biridir. Aslında araştırılan tüm ülkeler arasında Ruanda 'hiç bir ilerleme veya gerileme yok' notunu sadece bir gösterge ile ilgili olarak alırken diğer tüm ülkeler en az iki gösterde bu notu almışlardır.

---

⁴⁷ Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu (2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, p.7.

Bu açıdan, kadınların dahil edilmesi ve gerçek eşitlik gerçekleşmeden çok uzakken kota sistemlerinin Ruandalı kadınların hayatında meydana getirdiği gelişimdeki önemi inkar edilemez.

Yukarıdan Aşağı Değişimin daha iyi Uygulanması İhtiyacı

Bu açıdan, yukarıdan aşağı olumlu değişimlerin olduğu ve daha da önemlisi 1325'in farklı ülkelerde bu değişimlerin sağlanmasının teşvikinde oynadığı rol açıktır. Nitelikten ziyade niceliğe odaklanıldığı ve kadın temsilinin barış tedbirlerinin uzun listesinde kutucuklara işaret koyma gereği olduğu eleştirilerinden bağımsız olarak, Güney Sudan örneği bu niteliğin hakkının verilmesinde yasaların ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Elbette ki yukarıda bahsedilen ve 1325'i destekleyen tüm yöntemlere, hem devletler hem de devlet dışı aktörler bağlamında, daha fazla yukarıdan aşağı değişim ve katılımın dahil edilmesi ihtiyacı söz konusudur.

Örnek Olay: Güney Sudan

Güney Sudan ne kota sisteminin ne de ulusal eylem planlarının uygulandığı uzun ülkeler listesinde yer almakta ve bunları hayata geçirmek için de hiç bir adım atılmamıştır. Yerel kadınlar çaresiz bir şekilde barış sürecine dahil olmak istemekte fakat savaştan taraflarca genellikle dışta bırakılmaktadırlar.

Güney Sudan kadınları ülkenin özgürlük mücadelesinde etkili bir rol oynadı ve nüfusun yüzde 98.83'ünün bağımsızlık için oy verdiği Ocak 2011 referandumunun ardından, bir tür eşitliğin

başarılabilecekmiş gibi göründü. Fakat ne ulusal eylem planları ne de kota sistemleri uygulandı ve Haziran 2011’de SPLA (Sudan Halk Kurtuluş Ordusu) ve Sudan Ordusu arasında Güney Kurdufan çatışması patlak verdi. Çatışmalar birbirini izledi ve 2013 yılından bu yana (Dinka halkından) Devletbaşkanı Kiir ve eski vekili Riek Machar (Nuer halkından) arasında darbe söylentileri nedeniyle bir iç savaş sürmekte. Kadınlar bu çatışmalar dizisinin maalesef dışında tutuldu, SPLA askerleri tarafından kadınlara tecavüz vahşeti hasır altı edildi ve yakın zamanda AVAAZ tarafından yayınlanan bir çalışma, kadın ve çocuklara karşı bir dizi infaz tarzı öldürme olaylarının yaşandığını açıkladı.⁴⁸

Güvenlik Konseyinin tüm harici kararlarının Sudan çatışması ile ilgili olanlarının yüzde elliye yakını 1325’in ruhuyla örtüşen bir dil ihtiva etse de BM’nin kadınlar ve kadınların barış süreçlerine dahil edilmeleri ile ilgili kararları arasında belirgin bir fark mevcuttur.⁴⁹ Aslında Bell ve O’Rourke’nin tartıştığı gibi ‘karmaşık siyasi süreçlerde sadece atıfta bulunma, sundukları kadın resmi vurgusu nihayetinde kamusal hayata etkili katılımı kısıtlayabilmektedir’.⁵⁰ Devam eden tartışmaların çok azı, belki de hiç biri, kadınları dahil etmekte ve kadınların çatışma çözümünün üç aşamasının herhangi birine dahil edilmelerini güvence altına alacak herhangi bir sistem de bulunmamaktadır. Geç de olsa görülmektedir ki barış anlaşması

---

48 AVAAZ, (May 2014), ‘Durdurabileceğimiz bir Soykırım’, (son erişim tarihi 15/08/2014), https://secure.avaaz.org/en/ceasefire_in_south_sudan_uk/?copy

49 Wang, Leo, (2010), ‘10 Yıl Sonra – UN Güvenlik Konseyinin Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile ilgili 1325 No’lu Kararı’, Legal Frontiers, (son erişim tarihi 24/09/14): <http://www.legalfrontiers.ca/2010/11/10-years-later-%E2%80%94-un-security-council-resolution-1325-on-women-peace-and-security/>,

50 Bell ve O’Rourke, ‘Barış Anlaşmaları veya Kağıt Parçaları’, s.969

sürecinde harici Kararlar yerine ulusal yasalar uygulanmış olsaydı Güney Sudan kadınları için durum çok farklı olurdu.

Sonuç

1325'in uygulanmasının geliştirilmesi için hem yukarıdan aşağı hem de aşağıdan yukarı bakış açılarından yapılacak daha çok iş olduğu açıkken 1325'in sadece bir parça kağıttan ibaret olduğu eleştirisi temelsizdir. Aynı şekilde Kararın ilkelerinin yanlış anlaşılması bir çok açıdan 1325'i sadece yukarıdan aşağı yöntemlerle sınırlamıştır, bu ama ileriye doğru büyük adımların atılmadığı anlamına gelmemektedir. Bu Bölüm 1325'in kota sistemi gibi yöntemlerin uygulanmasını ve ayrıca kadınların barış sürecinin tamamına dahil edilmelerini desteklediğini tartışmaktadır. Hala atılması gereken adımlar söz konusu, örneğin dışarıdaki organizasyonlar ve devletlerin kendi kota sistemlerini aktif bir şekilde devam ettirilmeli ve 1325'in kadın özel temsilci ve elçi sayısının artırılması gibi hükümlerinin yerine getirilmesi için daha fazla çaba harcanmalıdır. Buna rağmen, 1325 etkili bir Karar olmaktan uzaktır.

Bölüm 3: Demokratik ve Mevzuat Temelli Çatışma Çözümünün Sorunları

Yukarıdan aşağı değişimin belirgin farkları söz konusu olsa da politika tavsiyelerinin pratiğe geçirilmesi gerçeği kemikleşmiş toplumsal cinsiyet sistemleri ve dışta bırakmaya karşı boşuna çabalayıp durmuştur. Ayrıca unutulmamalıdır ki 1325'in kota sistemleri ver ulusal planlar gibi sadece yukarıdan aşağıya yöntemlere odaklanması hiçbir zaman amaçlanmamıştı. Bu Bölüm, şu an itibarıyla 1325'in mevcut yorumunun kadınların barışın inşasına dahil edilmesi hususunda tümünden bir başarı sağlayamamış olmasının nedenlerini inceleyecektir.

Kadınların Dışta Bırakılmalarının Nedenleri

Birinci Bölümde kadınların tarihi olarak dışta bırakılmaları ele alındı ve dahil edilme konusundaki en tutarlı adımların mevzuat yoluyla olduğu gösterildi. Fakat, kadınların katılım konusunda sıklıkla engellenmelerinin nedenlerine yakından bakıldığında görülmektedir ki bu bu engelleyici adımlarının büyük bir çoğunluğu esasında yasal kısıtlamalara ek olarak kemikleşmiş toplumsal değer ve inanışlardan kaynaklanmaktadır

En yaygın beş engel: (1) aile içi sorumluluklar; (2) kadının toplumdaki rolü ile ilgili hüküm süren kültürel yaklaşımlar; (3) aileden destek görmemeleri; (4) özgüven eksikliği; (5) maddi kaynak eksikliği; (6) siyasi partilerden destek görememeleri'dir. Kotaların uygulanması,sadece yukarıdan aşağı meselelere odaklanarak, bu

engelleri aşmanın bir yolu olsa da kökleşmiş toplumsal meseleler aşılamamakta ya da işaret dahi edilememektedirler. Sonuç olarak, kök salmış önyargıları değiştirmek için sivil toplumu dahil etmek yerine sadece yukarıdan aşağıya odaklanan devletlerin 1325'in gereklerini yerine getirmeleri pek muhtemel görünmemektedir.

Mevzuatın Sınırları: Güney Afrika

Yasal değişikliklerin toplumsal cinsiyet ayrımlarına darbe vurmadaki sınırlı etkisi Güney Afrika örneği incelendiğinde anlaşılabilir. Gösterildiği gibi Güney Afrika eşitliklik esasına dayalı bir toplum yaratmayı amaçlayan politikaların başarılı bir şekilde uygulanmalarının güçlü bir örneğidir. Aslında Güney Afrika anayasası genellikle *en toplumsal cinsiyet dostu* anayasa olarak görülmektedir. Yine de, Güney Afrika kadınların siyasete katılmaları ve Güney Afrika barış sürecine dahil edilmeleri için fırsatlar sağlamışsa da bu fırsatlar sadece *yasalardadır*; uygulamada kadınların toplum içerisinde bu fırsatlara erişimleri çok kısıtlıdır.

Kadına karşı şiddetin derinlemesine incelenmesi, bu durumu tartışma çizgisinde gözler önüne sermektedir. Resmi mevkilerde birçok kadın bulunsa da ve kadınları koruyan yasalar ve 'toplumsal cinsiyet dostu' bir anayasa mevcut olsalar da kadınların toplumsal hayata katılımına yönelik çok az çaba harcanmıştır.

Kadınlar yasa kapsamında korunmamakta ve kendilerini mağdur olarak görmemekte ayrıca toplumsa öne çıkmaları toplumsal olarak kabul görmemekte ve adalet sistemine nasıl erişeceklerini (ya

da erişemeyeceklerini) bilmemekteler. Bunun bir sonucu olarak, cinsel şiddet konusunda en toplumsal cinsiyete anaakımlı yasalar bulunsa da, özellikle de cinsel suçlara dair yasanın 32. Maddesinin 2007 yılında değiştirilmesinden bu yana,⁵¹ Güney Afrikalı kadınlar hem cinsel hem de aile içi şiddeten muzdarip olmaya devam etmektedirler. Güney Afrika'da rapor edilen her altı tecavüz vakasından sadece birinde dava açılmakta ve açılan davaların sadece yüzde altısında bir mahkumiyet kararı çıkmaktadır.⁵² Ayrıca, Güney Afrika'nın kapsamlı aile içi şiddet programındaki kısıtlamalar hakkındaki 2010 CEDAW raporu 'herhangi bir aile içi şiddet olayının nedenleri ve etkileyici faktörlerini işaret eden toplumsal katılımın eksikliği'ni ifade etmektedir. Güney Afrika halen en yüksek cinsiyete dayalı şiddet oranlarına sahip ve Interpool tarafından yapılan bir araştırmaya göre Güney Afrika'da her 17 saniyede bir kadın tecavüze uğramakta ve Güney Afrikalı her dört kadının biri aile içi şiddete uğramaktadır.⁵³

---

51 Bu değişiklik, tecavüz, eş tecavüzü ve ana tecavüz olaylarında kapsamı toplumsal cinsiyet-nötr tanımlamaları içerecek şekilde genişletti.

52 Birleşmiş Milletler Kadın, 'Dünya Kadınlarının İlerlemesi: Temel Veriler', (son erişim tarihi 10/09/14):

17/4/12 at <http://progress.unwomen.org/wp-content/uploads/2011/06/EN-Factsheet-SSA-Progress-of-the-Worlds-Women.pdf>

53 Odhiambo, Agnes (2011) 'Sağlık Hizmeti Kadınları Yüzüstü Bırakıyor', (son erişim tarihi 20/07/14):

<http://www.hrw.org/news/2011/12/20/healthcare-failing-women>

Yukarıdan aşağı değişimin amacı kadınların tarihsel olarak siyasetin dışında bırakılmaları ile ilgili temel sorunları aşmaktır ve bu hususta başarı da sağlayabilir. Ama yine de Güney Afrika ile ilgili olay araştırmaları göstermektedir ki sadece yukarıdan aşağı değişimi savunmak yeterli değildir.

Yukarıdan Aşağı Değişim: Ruanda ve Uganda karşılaştırması

Yukarıda gösterildiği gibi, Ruanda'daki kota sistemi büyük başarı göstermiştir. Bu durum, koruma, katılım ve önlemenin geliştirilmesi konusunda siyasi değişiminin yeterli olacağı fikrini desteklemektedir. Ama yine de Ruanda'yı bir *istisna* olarak görmek, kaide olarak görmemek gereklidir. Ruanda ile kota sistemi ve ulusal eylem planları uygulayan bir başka devlet olan Uganda karşılaştırması bu hususu göstermektedir.

Kota sisteminin bir sonucu olarak Ruandalı kadınların 'refah seviyeleri yükselmekte' ise de bu durum Ugandalı kadınlar için geçerli değildir: 'kadınların yerel encümenlerdeki temsiliyeti için Uganda'da uygulanan yüzde 33'lük kota tüm encümen üyeleği mevkilerinde kadınların olduğu şeklinde görülse de kıdemli liderlik mevkilerinde çok az sayıda kadın bulunmaktadır'.⁵⁴

---

⁵⁴ Women Count: Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu, (2010), (son erişim tarihi 05/09/14): http://www.gnwp.org/sites/default/files/resource-field_media/Global%20Report.pdf, s.9-10.

Kadınların Uganda siyasetine katılımları muazzam bir adım olarak görülse de, 20 yıl önce “parlamentodaki kadınlar” duyulmamış bir kavramdıysa da, kadınların belirgin bir nüfuza sahip olmama geleneği sürmektedir.⁵⁵ Sonuç olarak, Women Count’un göstergelerine göre sürekli olarak gelişen Ruanda’dan farklı olarak⁵⁶, Uganda son bir kaç yılda yerinde saymaktadır.

Bu yerinde saymanın nedeninin kota sistemi ve yasal değişikliklerin nasıl hayata geçirildikleri konusundaki yollar arasındaki kültürel farklardan kaynaklandığı ileri sürülebilir. Kota uygulamalarının 1994 soykırımının ardından kadınların siyasi katılımında kaynaklı oldukça esaslı bir süreç olduğu Ruanda’nın aksine Uganda’da sivil toplumun dahil olması çok daha az olmuştur. Ruanda’da halk tabanı gruplarının güçlü etkisi o kadar çok devam etmektedir, ki Women Count’un 2012 yılında yayınladığı rapor ‘halk tabanı toplulukların güçlü sesini görmektedir ayrıca topluluk üyelerinin başarı elde edilmesi için etkili yolların ve gerekli desteğin bulunması konusunda devamlı ısrarı sözkonusudur’.⁵⁷ Ayrıca Ruanda 1325’i uygulamış ve anayasası ile ulusal eylem planlarına dahil ettiyse de ‘[1325] BM Güvenlik Konseyi tarafından kabul edildiği zaman bile Ruanda kadınların çatışmadan doğan haklarını tanıma yolunda ilerlemekteydi’.⁵⁸

---

55 Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu(2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, s.139.

56 Bkz. Women Count (2012), Ruanda Raporu, (son erişim tarihi 25/09/14): http://www.Ruandawomennetwork.org/IMG/pdf/rwn_gnwp_Ruanda_report_2012.pdf

57 Women Count (2012), Ruanda Raporu, (son erişim tarihi 25/09/14): http://www.Ruandawomennetwork.org/IMG/pdf/rwn_gnwp_Ruanda_report_2012.pdf, s.11.

58 Women Count (2012), Ruanda Raporu, (son erişim tarihi 25/09/14): http://www.Ruandawomennetwork.org/IMG/pdf/rwn_gnwp_Ruanda_report_2012.pdf, s.5.

Bunun aksine, hernekadar Uganda kadınların barışın devam ettirilmesi ve güvenlik konularında kadın katılımının korunması ve geliştirilmesi için yürülükte olan bir dizi protokole sahipse de gelişim esaslı olmaktan çok uzaktı. Uganda kadınlarla ilgili politikaları daha çok, 1985'te onayladığı CEDAW, 1995 Pekin Deklerasyonu ve elbette ki 1325'nin bir sonucu olarak uyguladı. Sonuç olarak, Uganda anayasası kadınlara benzer seviyede haklar tanıyor ve ayrıca altulusal düzeyde benzer seviyede bir kadın katılımını güvence altına alıyorsa da eşitliğin sağlanması için çok az bir güdü söz konusudur. Dahası, anayasa kadınlar için parlamento düzeyinde belirgin derecede daha bir destek sağlamaktadır.

Anayasanın Madde 78 (1) belirli bir temsiliyet yüzdesini tanımlamak yerine 'parlamentonun her bölge başına bir kadından meydana gelmesini' öngörmektedir.⁵⁹ 112 bölge ve 375 kürsü olduğunu düşünüldüğünde, bu durum aşağı yukarı yüzde 30 kadın temsiline tekabül etmektedir ama yine de bölge başına bir kadın tanımlaması kapsayıcı olmaktan çok uzaktır. Buna ek olarak, Uganda güçlü bir kadın sivil toplum kuruluşları kültürüne sahipse de hükümet ve halk tabanı örgütleri arasında düşük bir geçişim seviyesi söz konusudur, ki politikaların bir çoğu sivil toplumun taleplerinden ziyade devletten gelmektedir. Örneğin, 1325'i uygulama amacıyla bir dizi görev gücü mevcutken, bunlar (a) çok yeni bir gelişmedir ve (b) hükümetin aklındaki bir ajanda ile oluşturulmuşlardır.

---

59 Kısaca Uganda (2014), Kota Projesi, (erişim 12/09/14): <http://www.quotaproject.org/uid/countryview.cfm?country=229>

Barışı Geri Getirme ve Kalkına Planına (PRDP) bu daha iyi görülecektir. İlk olarak 2007’de hazırlanan plan, toplumsal cinsiyete çok kısıtlı bir şekilde cevap olması nedeniyle bir çok kadın örgütü tarafından eleştirildi. Toplumsal cinsiyet endişeler hükümet tarafından plana eklendiyse de en başa bu endişeleri dile getiren örgütlere çok az danışılmıştı ve daha da önemlisi hükümetin bunun için ayırdığı fonlar yetersiz kalmaktadır; Uganda’nın Kadınlar, Barış ve Güvelik için ayırdığı tüm fonlar gibi. Politika belirleyicilerine için kadınların dahil edilmesi gerektiği açıkça belirtildiği Runda’dan farklı olarak Uganda’da bu konuda hala çok az bir farkındalık söz konusudur.

Kısaca belirtilmelidir ki bir çok devlet gibi Ruanda da mükemmel olmaktan çok uzak. Burada yetersiz bir farkındalık veya ulusal hükümet kurumlarının altındaki seviyeler toplumsal cinsiyet eşitlik konseptinin takdir edilmemesi gerçeği devam etmektedir. Ama yine de, kilit değişiklik Ruanda hükümetinin kadınların haklarına öncelik tanıyor gibi görüldüğü yollarıdır. Bu durum Women Count’ın 2012 yılında yayınladığı ve hükümet ile sivil toplum kuruluşları işbirliğinde yürütelen çalışmalara atıfların yapıldığı raporda; ‘kamu farkındalığının yaratılması konusuna (...) konsantre olunması ile ilgili bir çok çaba sarfedilmiş gibi görünmesi dikkate değerdir’ denmektedir.⁶⁰ Sonuç olarak açıktır ki kotalar gereklidir ama aynı şekilde sivil toplumun kapsamlı ve samimi bir şekilde dahil edilmesi.

---

⁶⁰ Bkz. Women Count (2012), Ruanda Raporu, (son erişim tarihi 25/09/14): http://www.Ruandawomennetwork.org/IMG/pdf/rwn_gnwp_Ruanda_report_2012.pdf, s.11.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti

Yukarıdan aşağı değişimin cılız uygulanmasının ve nadir başarısının bu kadar düşük olmasının nedenlerini daha iyi görmek için kısaca Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ne (DKC) bakmakta yarar var.

Çok karmaşık dahili ve harici boyutlarından dolayı DKC'deki çatışmanın Uganda ve Ruanda'daki durumlardan bir çok yönden çok daha karmaşık olduğu doğrudur⁶¹ bu kadınlar ile ilgili olarak politikaları değiştirme konusunda bir güdünün mevcut olmadığı anlamına gelmemektedir. Aslında DKC 2023 yılında toplumsal cinsiyet esasına cevap olan yasa ve politikaların sayı ve niteliği konusunda belirgin bir ilerleme kaydeden tek ülkedir.⁶² 2010 yılında kabul edildikten ulusal eylem planı gibi ulusal düzeydeki yasal reformların bir sonucu olarak bir çok yasa ve iyi uygulama söz konusudur. Bu yasalara rağmen, 'güvenlik sektörü kültürel olarak sadece erkek alanı olarak görülmekte bu nedenle kadınların bu alandaki temsiliyeti çok cılız kalmaktadır'.⁶³

DKC'li kadınlar savaş nedeniyle orantısız bir şekilde etkilenmelerine rağmen dışta bırakılmaya devam edilmişlerdir. Aslında, barış müzakerelerindeki kadın temsiliyeti daha da kötüleşmiştir. 1999 yılında Lusaka ateşkesi döneminde katılanların yüzde 15'i kadınlardan oluşurken 2013 yılında yapılan çerçeve anlaşmada

---

61 İç boyut cezasızlık, yolsuzluk ve ciddi insan hakları ihlallerini ortaya çıkaran kötü yönetim ile bağlantılıdır. Dış boyut DKC'nin doğal kaynaklarının küçük silahlar ver hafif silahlara sahip askeri güçleri sağlayan çokuluslular tarafından yasadışı bir şekilde sömürülmesi ile ilgilidir [SALW].

62 Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu (2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, s.7.

63 Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu (2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, s.71.

kadınların katılımı sadece yüzde 6,2 ile sınırlı kalmıştır.⁶⁴ 2009 yılında yapılan Goma Anlaşmasına hiç bir kadın katılmamış ve 2008 yılında çıkarılan Katılım Anlaşması Yasasına katılan 88 üye arasında sadece bir kadın yer almıştır, ki bu da tüm katılımcıların yüzde 1,1'ine tekabül etmektedir. Hükümet tarafından verilen vaatlerin uzun bir liste oluşturmasına rağmen çok az bir değişim yaşandığı ileri sürülebilir. Sürekli olarak Eşit Yasası ve Aile Kanunu gibi kanun tekliflerine ivme kazandırılmasını öneren son üç yıldaki Global Monitor raporlarına bakıldığında bu durum daha iyi görülecektir.⁶⁵ Ayrıca, tüm kurumlar ve ulusal hayatın tüm alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini güvence altına alan Anayasa'nın 14. ve 15. Maddeleri henüz hayata geçirilmemiştir.⁶⁶ *Women Count* tarafından yakın zamanda yapılan tavsiyeler daha çok sivil toplumun dahil edilmesi çevresinde gelişmektedir ve mevcut yasaların uygulanması hususunda bir siyasi irade eksikliğinin söz konusu olduğu ileri sürülebilir.

---

64 Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu (2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, s.65

65 Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu(2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, s.75

66 Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu (2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, 62

Sonuç

Yasaların sadece eşitlik meselelerinde ilerleme kaydedebilecekleri açıktır. Yukarıdan aşağı değişimlerin gerçekleşebilmeleri için siyasi bir iradeye ihtiyaç söz konusudur ve siyasi iradenin varolabilmesi için de aşağıdan bir teşviğe ihtiyaç duyulmaktadır. Açıktır ki 1325'in gereklerini yerine getirebilmek için sadece yasa çıkarmak çok kısıtlı bir etkiye sahip olmaktadır. Sıradaki Bölüm esas olarak, eşitliğin geliştirilmesi için sadece uluslararası yardım istemek yerine devletlerin tabandaki sivil toplum örgütlerini dahil etmeye başlamaları için ne olması gerektiğini gösterecektir.

Bölüm 4: Alternatif bir Çözüm- Halk Tabanı ve Aşağıdan Yukarı Katılım

Bu çalışmanın amacı 1325 ile ilgili araştırmaları derleyerek şu anki yorumla şekli ile toplumsal normaların aktif bir şekilde sorgulama yetisindeki başarısızlıkları göstermektir, bu normlar sıklıkla eşitsizliği teşvik etmekte ve böylece hem barış hem de güvenlik üzerinde olumsuz etkiye sahiptirler. Bu Bölüm toplumun dahil edilmesi yollarının mevcut olduğunu ve hükümetlerin bu yolları *geliştirebileceklerini ve geliştirmeleri gerektiğini* gösterecektir.

Mevzuat ve Destek Olmaksızın Halk Tabanı

Devletin müdahalesi olmadan kadının toplum içindeki rolünün değiştirililebilmesinin çok kısıtlı kalacağına dair yaygın bir kanı söz konusudur. Yukarıda gösterildiği gibi, yukarıdan aşağı yöntemler etkili olmaktadır fakat sadece belli bir yere kadar. Sonuç olarak, kadınların dahil edilmesi için toplumdan gelen teşviki anlamak için dünyada bunun için çok az yasanın olduğu veya hiçbir yasanın çıkarılmadığı bölgelere bakmak gerekmektedir, ya da daha iyisi hükümetlerinin bunu sağlamak için 1325'i uygulamada başarısız oldukları toplumların bunu nasıl gerçekleştirdikleri bakmak yerinde olacaktır.

Örnek Olay: Kolombiya

Kolombiya çok az yasal değişiklik yapmasına rağmen daha çok aktif bir sivil toplum çalışması sayesinde 1325'in esaslarını gerçekleştirme konusunda ilerleme kaydetmeye devam eden devletlerin en

güçlü örneğidir. Kolombiya canlı bir sivil topluma sahip ve siyasi kampanyalar için çok sayıda insanı mobilize edebilmekte. Sivil toplum aktörlerinin sıklıkla maruz kaldıkları şiddete rağmen bu aktörler siyasetin kilit aktörleri olmaya devam etmekte. Güçlü bir kadın hareketi ülkenin büyüyen barış hareketinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Aslında, barış kampanyasının sloganı 'kadınlar, kızlarını ve oğullarını savaş için karınlarında taşıyor ya da doğurmuyorlar' haline gelmiştir.⁶⁷

Women Count'ın göstergeleri bağlamında Kolombiya 1325'in en kötü uygulandığı ülkelerden biridir. Kolombiya, ilk gösterge olan kadınların yönetişimine katılımları ,yedinci gösterge olan toplumsal cinsiyete esasına cevap olan yasalar ve politikalar, sekizinci gösterge olan hakikatleri araştırma ve uzlaşma komisyonlarının hükümleri/tavsiyeleri ve kadınlar hakları ile ilgili diğer geçiş süreci hukuku belgeleri konusunda çok zayıf bir ilerleme kaydetmiştir. Aşağıdaki göstergeler ile ilgili olarak hiç bir değişiklik meydana gelmemiştir:

- barış müzakere ekiplerindeki kadınların yüzdesi ve toplumsal cinsiyet meselelerinin detaylı analizi;
- kadınların adalet sistemine katılımları;
- her türlü anayasal ve mevzuat denetimine katılan kadınların sayısı ve yüzdesi;
- 1325 ve 1820 ile ilgili komitelere/görev gücüne katılan sivil toplum örgütlerinin sayısı ve yüzdesi;
-

---

67 'Kolombiya için Adalet: Kolombiya'da Barış ve Toplumsal Adalet İçin', (2010), (son erişim tarihi 08/08/2014): <http://www.justiceforcolombia.org/about-colombia/#human-rights>

- konuşlanma öncesi ve sonrasında polis ve askere verilen 1325 ve 1820 Kararları, uluslararası insan hakları ve uluslararası insancıl hukuk ile ilgili eğitimlerin sayı ve yüzdeleri;
- kadınlar, barış ve güvenlik programları ile ilgili olarak sivil toplum kuruluşları ve hükümete tahsis edilen ve dağıtılan fonlar
- kadınlar, barış ve güvenlik programları ile ilgili olarak sivil toplum kuruluşları ve hükümete tahsis edilen ve dağıtılan fonlar.⁶⁸

Ayrıca, bildirilen, soruşturulan ve cezalandırılan cinsiyet temelli şiddetli vakalarının sayıları ve yüzdeleri ile ilgili olan altıncı gösterge hususunda durum kötüleşmiştir.

Buna rağmen, birçok rapor sivil toplumun önemine vurgu yapmaktadır. Kolombiya, birçok açıdan Uganda'dan tamamen farklı bir durum sergilemektedir ama yine de kadınların dahil edilmemeleri gerektiğine olan toplumdaki yüksek kanı sayesinde 1325'in hayata geçirilmesi şansının daha büyük olduğu ileri sürülebilir.

---

⁶⁸ Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu (2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, p.7.

Kolombiya'daki kadın katılımı düşük olmaya devam etse de hem on yıldan fazla bir süre önce kabul edilen yüzde 30 kadın kotası kaunu hem de 2011'de çıkartılan 1475 sayılı kanun⁶⁹ henüz hayata geçirilememiş olsa da, sivil toplum örgütleri aktif bir reform için baskı uygulamaya devam etmektedir. Bunun bir örneği yakın zamanda hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile ilgili Ulusal Kamu Politikası için yol gösterici ilkeler tasarısıdır, ki bu tasarının formüle edilmesinde sivil toplum örgütlerinden kadınlar da yer almıştır.

Kolombiya, kadınlar, barış ve güvenlikle ilgili bir dizi kanun ve politikayı yavaş yavaş kabul etmekte. Bu politikaların hayata geçirilmesi hususunda bir derece başarısızlık söz konusu ise de Uganda'da olduğu gibi siyasi iradenin olmamasından dolayı sivil toplum örgütlerinin kendilerini bu politikaların geliştirilmesine ciddi anlamda adanmış olmaları önemlidir. *Women Count*'ın belirttiği gibi, 'ülkenin farklı bölgelerinden örgütlerin katılımın bir sonucu olarak 1325'in hükümlerinde yer alan konular dahil edilmiştir'.⁷⁰

Bu nedenle açıktır ki bir çok açıdan, aktif ve eğitimli bir sivil toplumun olmasının 1325'in hayata geçirilmesi ve ardından kadınların barışın inşasına dahil edilmeleri konusunda çok daha önemli olduğu ileri sürülebilir. Bu bakış açısından hareketle, zayıf

---

69 1475 sayılı kanun siyasi partilerin seçim listelerinde kadın katılımını ve siyasi, karar alma mevkilerindeki kadınların sayısının artırılmasını garantilemeyi amaçlamaktadır.

70 Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu (2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin, p.340.

sivil toplumlarına sahip devletlerin bu toplumları kota sistemi gibi yöntemlere odaklanmadan önce (ya da paralel bir şekilde) eğitim politikaları sayesinde güçlendirebileceği ileri sürülebilir. Dışarıdan örgütler ve 1325 destekçilerinin kapasite artırımı için mali ve lojistik destek sunmaları hayati önem taşımaktadır. Kolombiya sivil toplumunun karşılaştığı kilit sorunlardan biri de kadın ve/veya toplumsal cinsiyet odaklı aktif projeler ile tabana yönelik uluslararası işbirliği kaynaklarının olmamasıdır.

Mevzuat ve Dışarıdan Destekle Halk Tabanı

1325'in geliştirilmesine yönelik yasal düzenlemelerin de bulunduğu birçok devlette devlet-dışından harekete geçirilen inanılmaz taban örgütleri söz konusudur. Ama yine de ilginç olan, bu örgütlerin devlet tarafınan tercih edilen (ya da desteklenen) örgütler lehine sıklıkla görmezden gelinmesi nedeniyle dışarıdan destek aramaya mecbur bırakılmaktadır. Barışın inşasının gerçekten etkili olabilmesi için, kadın ve toplumsal cinsiyet konularında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin barışın inşası sürecine daha fazla erişimlerinin bulunması gerekmekte ve bu örgütlere içten ve dıştan daha fazla destek verilmelidir.

Örnek Olay: Demokratik Kongo Cumhuriyeti

Yukarıda belirtildiği gibi DKC'deki mevzuat 1325'in hayata geçirilmesini gerçekten sağlamakta zorlanmakta. Bu, güçlü ve aktif bir sivil toplumun bulunmadığı anlamına gelmemektedir. Aslında, dünyanın en iyi finanse edilen toplumsal cinsiyet temelli sivil toplum örgütlerinden bazıları DKC'de bulunmaktadır. Fakat

sorun, daha çok belirli bir alanda yoğunlaşan ve Kolombiya'daki yerel sivil toplumun sağladığı mobilizasyona sahip olmayan, dışarda finanse edilen sivil toplum örgütlerinin devlet politikası ile nasıl oluşturabileceğidir. Ama bu yine de bunun denememesi gerektiği anlamına gelmemektedir.

Pormundo⁷¹ tarafından Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)⁷² ve SONKE Toplumsal Cinsiyet için Adalet Çalışma Ağı⁷³ ile ortak olarak yürütülen yeni bir projeye bakıldığında devletlerin sivil toplum örgütlerini tamamen değerlendirmeleri ve kendilerini onların destekledikleri ile sınırlamamalarının ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Söz konusu proje Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddetin önlenmesi ve buna karşı adımların geliştirilmesine erkeklerin katılımına odaklanmaktaydı ve Uluslararası Erkekler ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Anketi⁷⁴ ile Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddetin Önlenmesine Erkeklerin Katılımının İyi bir Örneği⁷⁵ ile sonuçlandı.

---

71 Promundo erkekleri ve oğlan çocuklarını toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddetin sona ermesinin sağlanmasına dahil eden bir organizasyon, <http://www.promundo.org.br/en/about-us/introduction/>

72 BM Nüfus Fonu UNFPAher kadın, erkek ve çocuğun sağlıklı bir yaşam sürme ve fırsat eşitliği haklarından yararlanabilmeleri için çalışmaktadır, www.unfpa.org/

73 Sonke Toplumsal Cinsiyet için Adalet, Güney Afrika merkezli bir Hükümet-dışı Örgüttür ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, aile içi ve cinsel şiddetin önlenmesi ve HIV ve AIDS'in yayılması ve etkilerinin azaltılmasına erkek ve oğlan çocuklarını dahil etmektedir., <http://www.genderjustice.org.za/about-us/vision-a-mission.html#sthash.R0fBHNVK.dpuf>

74 Araştırmaya ulaşmak için, bkz. <http://www.icrw.org/publications/international-men-ve-gender-equality-survey-images>

75 Bkz. <http://www.genderjustice.org.za/101742-male-involvement-in-gbv-prevention-ve-response-in-conflict-post-conflict-ve-humanitarian-crisis-1/file.html>

Bu projenin yaklaşımı özellikle erkeklere odaklanmaktaydı ve bu nedenle 1325'in amaçları ile sıkı sıkya bağlı değildi. Fakat yine de erkekler ve oğlan çocuklarına odaklanmasına rağmen amaç kapasite artırımı ile sürdürülebilir yaşayan 'barış grupları'nın oluşturulması, erkeklerin tartışmanın içine çekilmesi ve kadınlara karşı yaklaşımda alternatif yollarının öğrenilmesiydi. Rapor, 'toplumsal cinsiyet temelli şiddet gibi meseleler ve çatışmanın hem kadınlar hem de erkeklerin refahı üzerine etkilerinin uygun bir şekilde ele alınmalarının yollarının sağlanmasına yardımcı olmak üzere toplum düzeyinde erkekler ve oğlan çocukları ile kültürel olarak hassas konularda çalışma yürütmek önemlidir'⁷⁶ demektedir.

Bunun bu kadar önemli olmasının nedeni, toplumsal cinsiyet temelli şiddetten en çok etkilenen cinsiyet kadınlar ise de bu erkeklerin de bundan muzdarip olmadıkları veya erkeklerin gelecekte meydana gelebilecek istismarın önlenmesine yardımcı olamayacakları anlamına gelmemesidir. Tüm kadınların yarısı kocalarından veya erkekler partnerlerinden cinsel şiddet görmüşken ve kadınların yüzde 22'si cinsel ilişkiye zorlanmış veya çatışmanın bir parçası olarak tecavüze uğramışken erkeklerin de yüzde 10'u da cinsel ilişkiye zorlanmış veya tecavüze uğramıştır. Araştırma, çatışma içinde şiddet görmüş olmak ile yakın partner şiddeti (IPV) arasında güçlü bir bağ olduğunu tespit etmiştir.⁷⁷

---

76 Sonke Toplumsal Cinsiyet için Adalet Çalışma Ağı, (2014), 'Sahara altı Afrika'da Çatışma, Çatışma sonrası ve İnsani Kriz hallerinde Cinsiyet Temelli Şiddetin Önlenmesi ve buna karşı adım atılması için Erkek katılımı ile ilgili İyi Pratik Örneği Raporu', s.13.

77 Promundo (2014), (son erişim tarihi 15/09/2014): www.promundo.org.br/en/news/images-drc/

Sahara altı Afrika'da yakın partner şiddeti ve ev içi istismar kadınların toplum hayatı ve siyasete katılımlarının önündeki kilit engellerden biridir. Böylece, DKC'deki 18 yaş altı erkek çocuklarının yüzde 40'ının babalarının annelerini suistimal ettiğine şahit olması ve 18 yaş altı erkek çocukların kız çocuklarına oranla cinsel şiddet ile temas yaşamaları/cinsel şiddet mağduru olmaları/olmuş olmaları daha muhtemel olması gerçeği çok büyük bir önem taşımaktadır.⁷⁸ Kadınlar ile ilişkilerini daha iyi anlamları için erkeklere destek sunan Promundo ve beraber çalıştığı sivil toplum örgütleri birçok açıdan, DKC'nin ulusal eylem planının bu noktada başardıklarından daha fazlasını başarmaktalar.

Bir dizi tavsiyede, kilit odak 'kilit ortaklıkların geliştirilmesi, ortak bir siyasi ajanda ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi çabalarının yerel kültür ile bağlantılanması' ve ayrıca 'hükümet kurumları, örgütler, yerel toplulukları ve bireylerin kapasite artırımına odaklanma' olmuştur.⁷⁹ Bu inisiyatifler, bu çalışmanın teşvik etmeye çalıştığı tümenden yaklaşımdan açılarından uygundur.

Tavsiye Sonuç

Bu Bölümün amacı sivil toplum örgütlerinin ne kadar önemli olabilecekleri ve genellikle de olduklarını göstermekti. Bu Bölüm, devletlerin şimdiye kadar genellikle görmezden gelinen bir şekilde

---

78 Sleigh, Henny , 'Promundo: Çatışmada Cinsel Şiddetin Sona Erdirilmesine Erkek ve Oplan Çocuklarının Dahil Edilmesi', 12/06/2014), Çatışmada Cinsel Şiddetin Sona Erdirilmesi Küresel Zirvesinde.

79 Sonke Toplumsal Cinsiyet için Adalet Çalışma Ağı, (2014), 'Sahara altı Afrika'da Çatışma, Çatışma sonrası ve İnsani Kriz hallerinde Cinsiyet Temelli Şiddetin Önlenmesi ve buna karşı adım atılması için Erkek katılımı ile ilgili İyi Pratik Örneği Raporu ', s.23.

sivil toplum ile aktif bir şekilde ilişkilmesi ihtiyacını gösterdi. Bu Bölüm ayrıca dışarıdan örgütlerinin genellikle devletler yerine sivil toplumun dahil edilmesi ve desteklemesi ile ilgilenmesini tavsiye etmektedir, Kolombiya örneğinde görüldüğü gibi, bazen sivil toplum örgütleri ilerleme konusunda söz konusu devletlerden çok daha büyük adımlar atmaktadırlar.

Sonuç

2000 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1325 No'lu Karar kabul etmesiyle toplumsal cinsiyete bağlı sosyo-ekonomik eşitsizlikler ve çatışmanın toplumsal cinsiyet karakteri ile nihayet sürdürülebilir bir yolla baş edilebileceği umudu doğdu. Karar, toplumsal cinsiyet temelli barış inşa süreçleri ile tüm karar alma süreçlerinin her kademesinde kadınları dahil etme ve katılımlarını sağlama yollarını yaratmak için bir şablon sundu. Fakat, kararda önerilen yasal değişikliklerin uygulanmasına rağmen tabanda kadınlar açısından çok az bir değişim yaşandığı açıktır. Kadınların barışın inşası süreçleri ve çatışma sonrası devletlerdeki katılımı ve temsiliyetinin önündeki ekonomik yoksunluk, toplumsal cinsiyet önyargıları, düşük eğitim ile 'ev içi görevlerin adaletsiz dağılımını dayattığı zaman kısıtlaması' da dahil olmak üzere engeller varılmaya devam etmektedir.⁸⁰

---

80 Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 'Kadınların Barışın İnşasına Katılımı.' A/65/354-S/2010/466 (2010), (son erişim tarihi 01/09/14): <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/WPS%20S%202010%20466.pdf>

1325 tarafından önerilen yasal değişiklikler arasında müzakere ve seçim kotaları, siyasi eğitim, toplumsal cinsiyet denetimleri ve yürütme, yasama ve bölgeler düzeyinde toplumsal cinsiyet esasının uygulanması da dahil geniş bir politika yelpazesi bulunmaktadır. Bu değişiklikler kadınların barışın inşasına katılımlarının önündeki devam engellerin aşılması için en etkili yol olarak görülmektedir. Sonuç olarak, 1325 yukarıdan aşağı tedbirleri nasıl uygulanacağına dair bir kılavuz olarak görülmüştür. Fakat, bu çalışmadaki örnek olayların göstermeye çalıştığı gibi, bu yaklaşımın etkileri sınırlı kalmaktadır. Bu yüzden 1325 ‘sadece bir kağıt parçası’ olmakla eleştirilmiştir. Bunun yerine, birçokları aşağıdan yukarı bir yaklaşım yaratacak daha geniş bir katılım ve sivil toplum örgütlerinden yararlanmak gerektiğini iler sürmüşlerdir. Tabanda değişim sağlamak için siyasi bir teşvik olmazsa bir ilerleme sağlanamayacaktır.

Çok fazla yukarıdan aşağı ve yardım için uluslararası toplumuna çok bağımlı olma eleştirilerine rağmen bu çalışma Güvenlik Konseyinin 1325 No’lu kararının olumlu değişimleri de geliştirdiğini göstermeye çalıştı. Yukarıda belirtilen mevzuatların uygulanmaları bir çok hükümete daha kapsayıcı olma konusunda yardımcı olmuş ve birçok olumlu değişimler meydana gelmiştir. Bununla birlikte, hem Güvenlik Konseyinin 1325 No’lu kararı hem de devletler gerçek ve kalıcı bir değişimi geliştirecek tam kapsamlı bir çözüme ulaşmaktan uzaktırlar. Bu bağlamda bu çalışma, sivil toplumun ve örgütlerinin en başından beri çatışma ve çatışma sonrası kamu idarelerine aktif ve devamlı katılımının önemini göstermeye çalıştı. Bu, eşitliği geliştirilmesi ve barışın daha kapsayıcı olması

için kadınların sadece bir parçası olması değil aktif bir şekilde dahil edilmeleri ve katılmalarını sağlamanın tek yoldur. Bunun belirginliği gittikçe daha da önemli bir hale gelmektedir ve Binyıl Kalkınma Hedeflerinin 2015 yılındaki yeniden değerlendirilmesi için zaman yaklaştıkça bu düşünce tarzının devam ettirilmesi daha da önemli bir hal almaktadır.

Kaynakça

Afrika Ulusal Kongresi (1990), ‘Malibongwe Konferansı: Eylem Programı’, erişim tarihi 2/4/12 : <http://www.anc.org.za/show.php?id=4673>

Anderlini, Sanam Naraghi ve Tirman, John, ‘Kadınlar ne Diyor: Katılım ve BMGK 1325: Bir Örnek Olay Analizi’, *Uluslararası Sivil Toplum Eylem Ağı ve MIT Uluslararası Çalışmalar Merkezi*, (10/2012), (son erişim tarihi 13/08/2014): web.mit.edu/cis/pdf/WomenReport_10_2010.pdf .

AVAAZ, (May 2014), ‘Durdurabileceğimiz bir Soykırım’, (son erişim tarihi 15/08/2014), https://secure.avaaz.org/en/ceasefire_in_south_sudan_uk/?copy

Banyard, Kat, (2010), *Eşitlik Yanılsaması: Günümüz Kadın ve Erkekleri Hakkında Gerçek*, Londra, Faber Ltd.

Berghof Vakfı, ‘Barış, Barışın İnşası ve Barışın Sağlanması’, Çatışmanın Dönüşümü ile ilgili Berghof Lügatçesi, (2012), at (son erişim tarihi 25/08/14): http://www.berghof-foundation.org/images/uploads/berghof_glossary_2012_10_peace_peacebuilding_peacemaking.pdf

Bell, Christine ve O' Rourke, Catherine, (2010), 'Barış Anlaşmaları ya da "Kağıt Parçası"? 'BMGK'nin 1325 No'lu Kararının Barış Süreçleri ve Anlaşmalarına Etkisi', *International ve Comparative Law Quarterly (Uluslararası ve Karşılaştırmalı Hukuk Dergisi)*, 59 (4), s. 941-980 942.

Boutros-Ghali, Boutros, 'Giriş Notu: Bir Barış Gündemi', Roberts, Adam ve Kingsbury, Benedict (eds), *Birleşmiş Milletler, Bölünmüş Dünya: Uluslararası İlişkilerde BM'nin Rollerini*, 2. Baskı. Oxford: Clarendon Press, 1996, s. 469.

Üreme Hakları Merkezi (2006), Zemin Edinmede 'Evlilik Hakları': Üreme Haklarını Geliştirme Reformu ile ilgili Araç, erişim 20/2/12 at: http://fidakenya.org/wp-content/uploads/2011/03/GG_Part-VII_Marriage-Rights.pdf

Birleşmiş Milletlerin Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile ilgili Sivil Toplum Danışma Grubu, 'Barışın Sağlanması ve Barışın İnşasında Sivil Toplum Katılımı ile ilgili Çalışma Raporu', (2011), (son erişim tarihi 4/08/2014): http://www.peacewomen.org/portal_resources_resource.php?id=1162.

Davis, Charles-Philippe, (1999), 'Barışın İnşası Barış İnşa Eder mi? Liberal Barış Süreçlerinde (yanlış) adımlar', *Security Dialogue*, 30,

Goetz, Anne Marie (1998), 'Siyasette Kadınlar& Politikalarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Güney Afrika & Uganda.' Afrika Siyasî Ekonomi Dergisi. Sayı 25.

Heaton, Laura ve Swanee Hunt, (04/04/2014), 'Soykırım Sonrası Ruanda'da Kadınlar Ülkelerinin Yaralarını Sarmada Yardımcı Oldular', *The National Geographic*, at (son erişim tarihi 10/08/14): <http://news.nationalgeographic.com/news/2014/04/140404-Rwanda-genocide-parliament-kigali-Rwandan-patriotic-front-world-women-education/>

James, Alan, (1990), *Uluslararası Siyasette Barışın Korunması*, New York: St Martin's

'Kolombiya için Adalet: Kolombiya'da Barış ve Toplumsal Adalet İçin', (2010), (son erişim tarihi 08/08/2014): <http://www.justiceforcolombia.org/about-colombia/#human-rights>

Odhiambo, Agnes (2011) 'Sağlık Hizmeti Kadınları Yüzüstü Bırakıyor', (son erişim tarihi 20/0714): <http://www.hrw.org/news/2011/12/20/healthcare-failing-women>

PeaceWomen, 'Kadınlar, Barış ve Güvenlik Elkitabı', (son erişim tarihi 15/09/2014): http://www.peacewomen.org/assets/file/peacewomen_schvebook_2010.pdf

Porter, Elisabeth J. (2007), Barışın İnşası: Uluslararası Perspektifte Kadınlar

Promundo (2014), (son erişim tarihi 15/09/2014): www.promundo.org.br/en/news/images-drc/

Ronderos, Katherine, '1325 Yargılanıyor', (12/06/2014), Çatışmada Cinsel Şiddetin Sonlandırılması Küresel Zirvesinde. Londra

Sleigh, Henny , 'Promundo: Çatışmada Cinsel Şiddetin Sona Erdirilmesine Erkek ve Oplan Çocuklarının Dahil Edilmesi', (12/06/2014), Çatışmada Cinsel Şiddetin Sona Erdirilmesi Küresel Zirvesinde.

Sonke Toplumsal Cinsiyet için Adalet Çalışma Ağı, (2014), 'Sahara altı Afrika'da Çatışma, Çatışma sonrası ve İnsani Kriz hallerinde Cinsiyet Temelli Şiddetin Önlenmesi ve buna karşı adım atılması için Erkek katılımı ile ilgili İyi Pratik Örneği Raporu '

Güney Afrika (1996), Güney Afrika Cumhuriyeti Anayasası, Bölüm II: Haklar Belgesi. Kabul Tarihi: 4 Aralık 1996, erişim 15/2/12 at: <http://www.info.gov.za/documents/constitution/1996/96cons2.htm#10>

Stone, Laurel, (11/08/2014), 'Kadınlar Dünyayı daha Barışçıl bir Hale Getirebilirler mi?', *The Guardian*, (erişim 25/08/14),<http://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2014/aug/11/women-conflict-peace-society>

Ruanda Cumhuriyeti Anayasası, (erişim 27/09/14): <http://www.Ruandahope.com/constitution.pdf>

The Girl Effect, (son erişim tarihi 09/08/2014): <http://www.girleffect.org/why-girls/#&panel1-1>

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 'Kadınların Barışın İnşasına Katılımı.' A/65/354-S/2010/466 (2010), (son erişim tarihi 18/07/14): <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/WPS%20S%202010%20466.pdf>

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1325 No'lu Karar: S/Res/1325, (2000), (son erişim tarihi 15/07/2014): <http://unscr.com/en/resolutions/1325>.

BM Güvenlik Konseyi (2012), 'Genel Sekreter'in Kadınlar ve Barış ve Güvenlik ile ilgili Raporu', S/2012/732, (son erişim tarihi 18/06/2014): http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2012_732.pdf.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (2013), 'Genel Sekreterinin Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile İlgili Raporu', S/2013/252, (son erişim tarihi 25/07/14): <http://www.unwomen.org/~media/Headquarters/Attachments/Sections/News/In%20Focus/Open%20Debate%20on%20WPS%202013/2013%20SG%20report%20on%20WPS%20pdf.pdf>.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 'Kadınların Barışın İnşasına Katılımı.' A/65/354-S/2010/466 (2010), (son erişim tarihi 18/07/14): <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/WPS%20S%202010%20466.pdf>

Birleşmiş Milletler Kadın, 'Dünya Kadınlarının İlerlemesi: Temel Veriler', (son erişim tarihi 10/09/14):

17/4/12 at <http://progress.unwomen.org/wp-content/uploads/2011/06/EN-Factsheet-SSA-Progress-of-the-Worlds-Women.pdf>

UN Women, 'Kadınların Barış Müzakerelerine Katılımları: Hazır Bulunma ve Etki Etme Arasındaki Bağlar',

UN Women, 'Women's Participation in Peace Negotiations: Connections Between Presence and Influence', FISAS, Vicenc, (2008), *Anuario 2008 de Procesos de Paz, Escola de Cultura de Pau*, Barcelona, s. 20–22

Women Count: Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu, (2010), (son erişim tarihi 05/09/14): http://www.gnwp.org/sites/default/files/resource-field_media/Global%20Report.pdf

Women Count: Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu, (2012), (son erişim tarihi 30/08/14): http://www.gnwp.org/sites/default/files/resource-field_media/Global%20Report_1.pdf

Women Count; Küresel Sivil Toplum İzleme Raporu (2013), (son erişim tarihi 30/09/14), http://issuu.com/suba_gnwp/docs/women_count_civil_society_monitorin

Women Count (2012), Ruanda Raporu, (son erişim tarihi 25/09/14): http://www.rwandawomennetwork.org/IMG/pdf/rwn_gnwp_rwanda_report_2012.pdf

‘Kadın Katılımı ve Liderliği Barış Süreci için Hayati– BM Güvenlik Konseyi’, *UN News Centre*, (18/10/13), (son erişim tarihi 01/09/14): <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46283#.VAiMgoCwIQ4>

DPI Yönetim Kurulu

Kerim Yıldız (Direktör)

Uluslararası insan hakları hukuku ve azınlık hakları alanında uzmandır. Uluslararası insan hakları mekanizmaları ve uluslararası insancıl hukuk üzerine çok sayıda yazılı yapıtı mevcuttur. Çalışmaları sebebiyle bir dizi ödüle layık görülen Yıldız, 1996 yılında İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi tarafından insan hakları ve hukukun üstünlüğünü koruma alanında yaptığı çalışmalar sebebiyle verilen ödülün yanısıra, 2005 yılında Sigrid Rausing Vakfı tarafından Yerli toplumlar ve Azınlık Hakları alanında yaptığı çalışmalar için ödüllendirilmiş, 2011 yılında da Gruber Adalet ödülüne layık görülmüştür.

Nick Stewart QC (Yönetim Kurulu Başkanı)

Avukat ve Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) İkinci Hakimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur.

Prof. Penny Green (Genel Sekreter)

İngilterede kurulu King's College isimli üniversitenin Hukuk Fakültesinin Araştırma ve Doktora Programlarının Başkanlığını yapmaktadır. Aynı zamanda King's College öncülüğünde Harward Humanitarian Initiative ve the University of Hull ile ortaklaşa kurulan Uluslararası Devlet Suçları İnisyatifinde (ISCI) Başkanlığını yürütmektedir.

Priscilla Hayner

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez (International Center for Transnational Justice) isimli kurumun kurucularından olan Priscilla Hayner, Hakikat Komisyonları, Geçiş Dönemi Adaleti İnsiyatifleri ve Mekanizmaları konusunda dünyanın önde gelen uzman ve yazarlarından biridir. Ford Vakfı, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ve daha pek çok kuruluşa danışmanlık yapmaktadır.

Arild Humlen,

Avukat ve aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmıştır. Norveç'te ki bir dizi üniveritenin hukuk fakültelerinde dersler vermiştir. Oslo Barosunun Sığınma ve Göçmenlik Hukuku Dava Çalışma Grubu Başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülüne layık görülmüştür.

Jacki Muirhead

Cleveland Hukuk Firmasının İş Direktörüdür. Daha önce Counsel's Chambers Limited isimli avukatlık odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesinde (Faculty of Advocates) Pazarlama Müdürü olarak çalışmıştır. Geçmişte Batı Galler Barosunda da çalışmıştır.

Prof. David Petrsek

Geçmişte Uluslararası Af Örgütü Eski Genel Sekreterine başkanışmanlık yapan Prof. David Petrsek, Kanada'da kurulu bulunan Ottawa Üniversitesi'nde Uluslararası Siyasal İlişkiler alanında Profesör olarak görev yapmaktadır. Uzun yıllar boyunca İnsan Hakları, İnsani Hukuk ve Uyuşmazlıkların Çözümü konularında çalışmalar yürüten Prof. Petrsek aynı zamanda bu çalışma alanları üzerine önde gelen bir uzman ve yazardır. 1990-96 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü, 1997-98 yılları arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1998-2002 yılları arasında İnsan Hakları Politikası üzerine Uluslararası Konsey ve 2003-2007 yılları arasında da İnsani Diyalog Merkezinde Politika Bölümü direktörü olarak çalışmıştır.

Antonia Potter

İnsani durum, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konular uzmanlık alanlarıdır. Kadın, barış ve güvenlik konularının yanısıra stratejik konularda başta Centre for Humanitarian Dialogue (İnsani Diyalog için Merkez), Avrupa Barışın İnşası İrtibat Bürosu (European Peacebuilding Liaison Office), Kadın Barışyapıcılar Küresel Ağı (Global Network of Women Peacemakers), MediatEUr ve Uluslararası Federasyon (Terre des Hommes) gibi kurumlara konsültasyon hizmeti vermektedir.

DPI Uzmanlar Konseyi Üyeleri

Dermot Ahern

İrlanda Parlamentosu Eski Üyesi ve Dışişleri Eski Bakanı olarak görev yapmıştır. Dermot Ahern, Hayırlı Cuma Anlaşması ile St Andrews Anlaşmasının müzakere edilip imzalanmasını içeren 20 yıllık İrlanda barış sürecinde çok önemli bir rol oynamıştır. Avrupa Birliği açısından büyük önem taşıyan Lizbon Anlaşmasının en önemli müzakerecilerinden biri olan Dermot Ahern bu özelliğiyle Avrupa Birliği Konseyi seviyesinde de oldukça önemli tecrübelerle sahip bir isim olduğunu kanıtlamıştır. 2005 yılında Birleşmiş Milletler Eski Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM reform konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

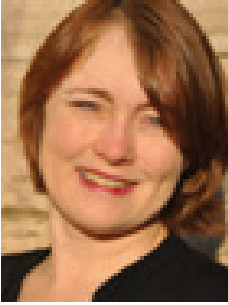
Dr Mehmet Asutay

Birleşik Krallık'ta kurulu bulunan Durham Üniversitesinin Uluslararası İlişkiler Bölümünde Ortadoğu, Siyasal İslam Ekonomisi ve Maliyesi alanında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Temel çalışma alanları Türk ve Kürt siyasal ekonomisi ile islami siyasal ekonomidir. Durham Üniversitesi İslami Maliye Doktora Eğitim Merkezinin Direktörlüğünü yapan Asutay Ortadoğu çalışmaları için Britanya Grubu (BRISMES - British Society for Middle East Studies) ve İslami Ekonomiler için Uluslararası Dernek (IAIE- International Association for Islamic Economics) isimli kurumların onursal saymanı ünvanlarında taşımaktadır.

Ali Bayramoğlu

Yazar ve siyaset yorumcusu. Günlük yayınlanan Yeni Şafak gazetesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Akil İnsanlar Heyeti üyesidir..

Prof. Christine Bell

Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Kuzey İrlanda'lı hukuk uzmanı Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermektedir.

Cengiz Çandar

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar özellikle Kürt Sorunu üzerinde uzmanlaşmıştır. Bir dönem savaş muhabirliğide yapmış olan Çandar, Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık da yapmıştır.

Yılmaz Ensaroğlu

Halen Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)'da, Hukuk ve İnsan Hakları Koordinatörü olarak görev yapmaktadır. İnsan Hakları Ortak Platformunun Yönetim Kurulu Üyeliğinin yanısıra, İnsan Hakları Gündemi Derneği ve İnsan Hakları Araştırmaları Derneğinin üyesidir. İnsan Hakları İçin Diyalog Dergisinde Genel Yayın Yönetmenliğini yapmaktadır.

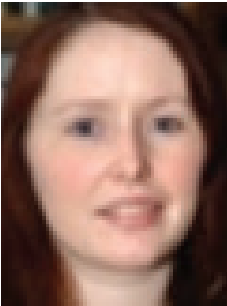
Prof. Mervyn Frost

Halen Londra'da kurulu bulunan King College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Evvelce Durban'da kurulu bulunan Natal Üniversitesinin Siyaset Bölümünün başkanlığını yapmıştır. Geçmişte Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Balkanlığı görevinde bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsani Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

Martin Griffiths

Birleşmiş Milletler eski genel Sekreteri Kofi Annan'a Suriye konusunda baş danışmanlık yapan Martin Griffiths, İnsani Diyalog Merkezi (Centre for Humanitarian Dialogue) isimli kurumun kurucu başkanıdır. İngilterenin diplomasi servisine verdiği hizmetlerin yanısıra sivil toplum kuruluşlarında faaliyet yürütmüştür. Bir dönem Action Aid isimli sivil toplum kuruluşunun başkanlığında yapmıştır. Birleşmiş Milletlerin Cenevre Ofisinde İnsani Faaliyetler Bölümünde yönetici, Yine BM'nin New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur. Bu görevlerinin yanısıra BM için Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM Genel Sekreteri Asistanlığı görevlerinde de bulunmuştur.

Dr. Edel Hughes

East London Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Uluslararası İnsan Hakları Hukuku ve İnsancıl Hukuk alanında uzman olmakla birlikte özellikle İrlanda'da kişisel özgürlükler, Terörle Mücadele Kanunu/Olağanüstü Hal Kanunu, Uluslararası Ceza Hukuku ve Türkiye'de İnsan Hakları ve Türkiyenin Avrupa Birliği'ne giriş süreci konularıyla ilgilenmektedir. Uluslararası Af Örgütünde araştırmacı olarak çalışmış ve Değişim için İnsan Hakları'nın kurucuları arasında yer almıştır.

Professor Dr Ahmet Insel

Yazarlık ve köşe yazarlığının yanısıra İletişim Yayınları Genel Yayın Yönetmenliği görevini yürütmektedir. Galatasaray Üniversitesi İktisat Fakültesi bölüm başkanlığı görevinde bulunmuştur. Halen Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Avila Kilmurray

Kuzey İrlanda Toplum Vakfının (Community Foundation for Northern Ireland) Direktörüdür. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu isimli siyasi partinin kurucusu olarak Hayırlı Cuma Anlaşmasının müzakere heyetinde partisini temsilen yer almıştır. Toplumsal faaliyetler, kadın hareketleri ve çatışmanın değişimi gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Conciliation Resources (Uzlaşma Olanakları) (Birleşik Krallık'ta kuruludur); the Global Fund for Community Foundations (Toplum Vakıfları için Küresel Fon) ; Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda Çalışmaları için Enstitü) isimli kurumların yönetim kurulunda yer almaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım İşçileri Sendikasında Kadınlardan Sorumlu ilk yetkili olarak görev yapmış, 1994 yılında ise Kuzey İrlanda Toplum Vakfının Direktörlüğüne getirilmiştir. Avrupa Vakfı Merkezi tarafından Yarattıcı Hayırseverlik alanında ki rolü sebebiyle Raymond Georis ödülüne layık görülmüştür.

Joost Lagendijk

Günlük yayınlanan Zaman gazetesi ile İngilizce yayınlanan Today's Zaman gazetelerinde köşe yazarlığı yapmanın yanısıra, İstanbul'da bulunan Süleyman Şah Üniversitesinde AB Kurumları ve bu kurumların politikaları konusunda ders vermektedir. Avrupada sınır sorunları, ABD ve AB'nin dış politika stratejileri ve günümüz Türkiye gibi alanlarda çok sayıda yazılı eseri mevcuttur. 1998-2009 yılları arasında Hollanda Yeşiller Partisi adına Avrupa Parlamentosu Milletvekili olarak görev yapmış ve bu dönem içinde özellikle Avrupa Birliğinin genişlemesi ve dış politika gibi alanlarda ki çalışmalara yoğunlaşmıştır. Avrupa Parlamentosu Türkiye Delegasyonu başkanlığı görevini yapmış, aynı zamanda Parlamento'ya Balkanlar ve Kosova konusunda raportör olarak hizmet vermiştir. 2009-2012 yılları arasında İstanbul Politikalar Merkezine baş danışmanlık yapmıştır.

Dr Salomón Lerner Febres

Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu Eski Başkanıdır. Peru Katolik Üniversitesi bünyesinde faaliyet yürüten Demokrasi ve İnsan hakları Merkezinin başkanı olarak görev yapmaktadır.

Prof. Ram Manikkalingam

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör statüsünde görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için en üst düzey danışmanlık yapmıştır. Uzmanlık alanları arasında Çatışma, Çok kültürlülük, Demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

Bejan Matur

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. 2012 yılının başına kadar Zaman gazetesinde yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 17 değişik dile çevrilen Matur çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur

Monica McWilliams

Kuzey İrlanda'da kurulu bulunan Ulster Üniversitesinde kadın çalışmaları alanında öğretim üyesi olarak görev almaktadır. 2005-2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı görevini yürütmüş, bu görevi sırasında Kuzey İrlanda Haklar Kanunu hakkında danışmanlık yapmıştır. Kuzey İrlanda'da kurulan Kadın Koalisyonu isimli siyasi partinin kurucularından biridir. Partinin elde ettiği seçim başarısının akabinde Kuzey İrlanda sorunu üzerine yürütülen çok partili müzakerelerde yer alma hakkı kazanmış ve müzakerelere dahil olmuştur. Çok partili müzakereler sonrasında Kuzey İrlanda'ya barış getiren anlaşma olarak bilinen Hayırlı Cuma Anlaşması imzalanmıştır.

Mark Muller QC

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'nun ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'nin kıdemli avukatlarından biridir. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu eski başkanıdır. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulmuş olan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

Giles Portman

Giles Portman Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği bünyesinde faaliyet yürütmüş tecrübeli bir diplomattır. Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bakanlığın Brüksel, New York ve Prag büroları ile Ankara'da ki Büyükelçilik Misyon ekibinde görev yapmış, Avrupa Birliğinin Dış Faaliyet Servisi Yüksek temsilcisine danışman olarak hizmet etmiş, daha sonra Avrupa Birliğinin Türkiye ve Doğu Komşuluk Bölgeleri Birimi başkanlığına stratejik iletişim konusunda danışmanlık yapmıştır.

Jonathan Powell

Britanyalı eski bir diplomat olan Jonathan Powell, Birleşik Krallık Eski Başbakanı Tony Blair döneminde 1997- 2007 yılları arasında Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuştur. 1998 yılında imzalanan Hayırlı Cuma anlaşmasına kadar süren barış görüşmelerinde Birleşik Krallık adına başmüzakereci olarak görev almıştır. Halihazırda Birleşik Krallıkta kurulu bulunan Inter Mediate isimli, devletten bağımsız arabulucuk kurumunun İcra Kurulu Başkanlığını yapmaktadır.

Sir Kieran Prendergast

İngiltere Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya gibi ülkeler ve ABD'nin New York şehrinin olduğu alanlarda diplomat olarak çalışmıştır. İngiltere'nin Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosuna (Foreign and Commonwealth Office) başkanlık etmiş, Güney Afrikadaki Apartheid rejimi ve Namibya konuları ile ilgilenmiştir. BM Genel Sekreterliği altında kurulu bulunan Siyasi İşler Bölümüne Barış ve Güvenlik konularında siyasi danışmanlık yapmıştır. BM Genel Sekreterinin Barış ve Güvenlik konulu Yönetim Kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerdeki barış çalışmalarına dahil olmuştur.

Rajesh Rai

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosuna kaydolmuştur. İnsan hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma hakkı hukuku ile kamu hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Çevre ve çeşitli insani sorunlar üzerine hem Birleşik Krallık hemde dünyanın pekçok yerinde Sivil toplum kuruluşları ve şirketlerle yaptığı çalışmalar aracılığıyla önemli tecrübeler kazanmıştır. HIC isimli Kamerun'da kurulu bulunan Sivil Toplum örgütü ile Uganda'da kurulu Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants – JCWI – (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) isimli kurumun direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminer ve dersler vermiştir.

David Reddaway

Bir dönem Birleşik Krallık'ın Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci görevlerinde bulunmuştur. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir. Harvard Üniversitesi mezunlar grubu mensubu olan Reddaway Etiyopya'da da gönüllü olarak öğretmenlik yapmıştır. Cambridge Üniversitesinde Tarih, Londra'da Kurulu Bulunan Doğu ve Afrika Öalişmaları Okulunda (School of Oriental and African Studies – SOAS) ise Farsça üzerine eğitim görmüştür.

Prof. Naomi Roht-Arriaza

Amerika Birleşik Devletlerinde kurulu bulunan Berkeley Üniversitesi'nde profesör olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Prof. Dr. Mithat Sancar

Uzun yıllar Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü olarak görev yapan Prof Sancar'ın temel uzmanlık alanları arasında Anayasal Vatandaşlık ve Geçiş Dönemi Adaleti yer almaktadır. Uzmanlık alanlarında çok sayıda yazılı eseri bulunan Sancar Türkiye'de oluşturulan Aki İnsanlar heyetinde yer alan isimlerden biri olmuştur. 2015 yılında yapılan genel seçimlerde Mardin'den milletvekili seçilmiştir.

Catherine Woollard

Catherine Woollard Brüksel’de yaşayan ve bağımsız olarak çalışan bir konsültasyon uzmanıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar grubunun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu’nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources isimli kurumda Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International isimli kurumda Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group isimli kurumda Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallıkta ki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma, uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş

Özellikle anayasa hukuku ve insan hakları hukuku alanında yaptığı yayın ve çalışmalarıyla tanınan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde de avukatlık deneyimi bulunan ProfDr Sevtap Yokuş İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi’nde öğretim üyesidir.

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0)203 206 9939

info@democraticprogress.org

www.democraticprogress.org

Twitter: @DPL_UK